

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Kriminalita mladistvých na Tábořsku

Bakalářská práce

Autor práce:	Radek Kylar
Studijní program:	Rehabilitace
Studijní obor:	Rehabilitační - psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory
Vedoucí práce:	Mgr. Josef Hošek

Datum odevzdání práce: 4. 5. 2012

Abstrakt

Předkládaná bakalářská práce se zabývá kriminalitou mládeže, jejími druhy i možnostmi uložení různých druhů opatření.

Hlavními cíli bylo zjistit, jaké druhy přečinů převažují u mladistvých pachatelů v Tábořském regionu a jaké druhy opatření se jim zde za ně ukládají.

V teoretické části jsou popsány možnosti druhů opatření a rozdělení druhů trestných činností s odvoláním na zákon č. 301/2011 Sb. Dále zde zmiňuji možné faktory vzniku patologického chování u dětí a mladistvých. Také zde uvádím rozdělení prevence a zmiňuji důležitou roli Probační a mediační služby ČR.

Praktická část je věnována kvantitativnímu výzkumu, kde jsem použil techniku dotazníku, který byl předložen respondentům z řad policie ČR v Táboře a úřednicím z pobočky Probační a mediační služby ČR se sídlem v Táboře. Tohoto výzkumu se zúčastnilo 31 respondentů.

Z tohoto výzkumu bylo zjištěno, že mladiství pachatelé v Tábořském regionu páchají nejčastěji majetkovou trestnou činnost, a to konkrétně Krádeže věcí z automobilů. Dále bylo zjištěno, že mladiství pachatelé, kteří stanuli před orgánem justice poprvé, odcházeli nejčastěji od soudu s rozsudkem Upuštění od uložení opatření. Ti, kteří se již v minulosti dopustili nějakého přečinu, odcházeli od soudu nejčastěji s opatřením Odnětí svobody podmíněně.

Abstract

The submitted bachelor degree essay deals with juvenile delinquency, its kinds and possibilities to impose various kinds of sanctions.

The main objectives were to find out what types of crime prevailed in juvenile delinquents in the Tábor region and what kinds of measures were imposed on them.

The theoretical section describes various types of measures and types of criminal activities with reference to Act no. 301/2011 Coll. The author also mentions possible factors of the occurrence of pathological behaviour in children and juveniles. The essay also lists the distribution of prevention and mentions the important role of the Probation and Mediation Service in the Czech Republic.

The practical section focuses on quantitative research where I applied the questionnaire technique which was submitted to respondents – members of the Czech Police in Tábor and clerks from Tábor branch of the Probation and Mediation Service in the Czech Republic. 31 respondents participated in the research.

The research showed that juvenile delinquents in the Tábor region most often committed property-related crimes, specifically stealing things from cars. It was also discovered that juvenile delinquents who were summoned to a justice body for the first time usually left with the following judgment – discharge from imposing sanctions. Those who had committed an offence in the past usually had probation imposed on them.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne (datum)

.....

(jméno a příjmení)

Poděkování

Zvláštní poděkování bych chtěla věnovat Mgr. Josefu Hoškovi, za odbornou konzultaci, věnovaný čas a cenné rady při psaní mé bakalářské práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	7
Úvod.....	8
1. SOUČASNÝ STAV.....	9
1.1 Kriminalita	9
1.1.2 Vymezení pojmů	9
1.1.3 Kriminalita mládeže obecně.....	13
1.1.4 Věková hranice trestní odpovědnosti	14
1.1.5 Kriminalita páchaná mladistvými	14
1.2 Faktory ovlivňující kriminalitu mládeže	16
1.2.1 Charakteristika vývojového období adolescence	16
1.2.2 Rizikový vývoj v adolescenci	18
1.2.3 Vnější faktory ovlivňující kriminalitu mladistvých	19
1.2.4 Vnitřní faktory ovlivňující kriminalitu mladistvých	24
1.3 Prevence kriminality	25
1.4 Probační a mediační služba České republiky	26
2. CÍL PRÁCE	29
3. METODIKA	30
3.1 Použité metody a techniky sběru dat.....	30
3.2 Charakteristika výzkumného souboru.....	30
3.3 Zpracování dat.....	30
4. VÝSLEDKY	31
4.1 Výsledky dotazníků rozdaných veřejnosti	31
5. DISKUZE.....	44
5.1 Diskuze ke kvantitativnímu výzkumu.....	44
6. ZÁVĚR	48
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	50
8. KLÍČOVÁ SLOVA	54
9. PŘÍLOHY	55

Seznam použitých zkratek

PMS - Probační a mediační služba

Úvod

Mládí, zejména jeho období těsně před dospělostí, je důležitým životním rozcestím. Směr vykročení z tohoto rozcestí někdy ovlivní celý další život člověka. Jen někteří mladí si však uvědomují závažnost směru vykročení a skutečnost, že tak rozhodují o svém dalším osudu. Je to období, kdy všechny potenciální životní cesty se zdají být lákavé, rovné, téměř nekonečné, plné příjemných očekávání. Potenciální nebezpečí snad tam někde v dáli existuje (mluví se o tom v médiích, vyprávějí nejbližší), ale neohrožuje bezprostředně – mladí žijí v představách, že se jim nic podobného stát nemůže. Oni přece nebudou opakovat chyby viděné v TV, ani chyby rodičů. Bohužel doba příjemných očekávání trvá zpravidla jen krátce. Záhy zjistí, že i je mohou ohrozit věci dosud existující jen na periférii jejich vnímání, že aniž se snaží, mohou být zataženi do situací, se kterými si neumějí poradit: například se stávají oběťmi, pachateli zločinu, nebo jeho nezúčastněnými pozorovateli. Zjistí, že vůči nim může být uplatňována odpovědnost i za činy, jichž se dopustila jejich parta a u nichž nebyli přímými účastníky, a dokonce je jim někdy vyhrožováno odpovědností trestní, mohou být vyslýcháni policií, čelit falešným obviněním být nevědomky zapleteni do závažné trestné činnosti, atd. Rychle si uvědomí, že podobné zážitky nejsou výjimkou, ale mnozí jejich starší kamarádi a známí je mají již zažité.

Téma kriminalita mládeže jsem si vybral proto, že bych chtěl zjistit, jaké druhy kriminální činnosti převládají u mladistvých pachatelů a jaké jsou možnosti řešení jejich nápravy.

1. SOUČASNÝ STAV

1.1 Kriminalita

Kriminalita mládeže je sociálně patologickým jevem s výraznými společenskými dopady. Mládež, která koná kriminální delikty, nerespektuje pravidla stanovená státem a jedná v rozporu s právem a trestním zákonem (29). V každé společnosti existují určité standarty chování, jejichž dodržování se od jedince očekává a nedodržování je určitým způsobem sankcionováno (například veřejným míněním), z nichž však pouze část nachází svůj odraz v trestním zákoně. Jsou to i takové projevy lidského chování, na něž sice trestní zákon nepamatuje, zato společnost je přesto vnímá jako nežádoucí, deviantní či závadové (24).

1.1.2 Vymezení pojmů

Pro osoby, které ještě nedosáhli plnoletosti, a již se dopustily trestného činu, platí zvláštní režim. Ten je upraven v zákoně o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže zákon číslo 218/2003 Sb. Tento zákon rozlišuje mezi mladistvými (tj. osobami, které dosáhly věku 15 let, ale ještě nedovršily 18. rok věku) a dětmi mladšími patnácti let (15). Musím zde upozornit na změnu tohoto zákona. Došlo k ní s platností od 1. listopadu 2011. Zákon 218/2003 Sb. O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) byl nahrazen zákonem 301/2011 Sb. Byly v něm upraveny zejména podmínky udělování a kontroly dětí v ochranném léčení (15).

Trestní řízení ve věcech mladistvých

Za mladistvého považuje zákon toho, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok věku a nepřekročil osmnáctý rok věku. V novém trestním zákoně, který nabyl účinnost 1. ledna 2010, byla sice hranice 15 let snížena na 14 let, ale ještě než tento zákon vstoupil v platnost, byla tato hranice vrácena zpět na patnáct let. Trestné činy způsobené mladistvými se nazývají provinění. Aby se jednalo o provinění, za které

by měl být mladistvý pachatel stíhán, příp. odsouzen musí toto provinění vykazovat míru závažnosti vyšší než malou. Mladistvý vždy musí mít obhájce. Do vazby ho lze vzít jen v opravdu výjimečných případech - jen nelze-li účelu dosáhnout jinak (28).

V trestním řízení ve věcech mladistvých musejí všechny zúčastněné osoby dodržovat pravidla ochrany osobních údajů mladistvých pachatelů, tj. mohou být zveřejňovány jen takové informace, které nemohou vést k odhalení totožnosti mladistvého. Všechny zúčastněné orgány, tj. policejní orgány, státní zástupce, soudci, úředníci probační a mediační služby či sociální pracovníci musejí mít proto zvláštní průpravu pro zacházení s mládeží. Podle zákona projednávají trestní věci mladistvých soudy pro mládež. V praxi to neznamená, že by byly vytvořeny nějaké nové soudní orgány, ale trestní kauzy mladistvých řeší specializovaní soudci obecných soudů (27).

Pokud je mladistvý pachatel soudem shledán vinným, neukládá se mu trest, ale tzv. opatření. Zákon zná tři druhy opatření: výchovná opatření, ochranná opatření a trestní opatření. Soud rovněž může upustit (případně podmíněně upustit) od uložení opatření (4).

Výchovnými opatřeními jsou:

- a) Dohled probačního úředníka – probační úředník pravidelně sleduje chování mladistvého pachatele v jeho prostředí.
- b) Probační program – jedná se o programy psychologického poradenství, sociálního výcviku, vzdělávací či rekvalifikační programy, či programy zahrnující obecně prospěšnou činnost (nejedná se o trest obecně prospěšných prací).
- c) Výchovné povinnosti – povinnosti směřující k zajištění řádného života, například povinnost nahradit způsobenou škodu, bydlet s rodičem, vykonat společensky prospěšnou činnost, podrobit se léčení závislosti apod.

d) Výchovná omezení – např. zákaz styku s konkrétními osobami, zákaz návštěv určitých akcí, zákaz užívání návykových látek apod.

e) Napomenutí s výstrahou – soudce, nebo v přípravném řízení státní zástupce mladistvému důrazně vytkne protiprávnost jeho činu a upozorní ho na důsledky, které by mu hrozili, pokud by se v budoucnu dopouštěl další trestné činnosti (26).

Ochrannými opatřeními jsou:

a) Ochranné léčení – například protialkoholní, psychiatrické, sexuologické, nebo protitoxikomanické.

b) Zabezpečovací detence – je to ochranné léčení, které je ale vykonáváno v uzavřeném zařízení, spravovaném vězeňskou službou, takže je mnohem těžší z něj uprchnout, než když léčba probíhá v lékařském zařízení.

c) Ochranná výchova – ukládá se v případech, kdy, dosavadní výchova mladistvého byla zanedbána, o výchovu mladistvého není dostatečně postaráno, nebo prostředí, v němž mladiství žije, neskýtá záruku řádné výchovy. Je vykonávána ve zvláštních ústavech pro mladistvé. Tuto problematiku řeší zákon č. 352/2011 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů který nabyl účinnost 1. ledna 2012 a mění tím zákon č. 109/2002 Sb.

Těmito zařízeními jsou:

1) Diagnostický ústav, Dětský domov, Dětský domov se školou a Výchovný ústav.

2) Školským zařízením pro preventivně výchovnou péči je středisko výchovné péče.

d) Zabrání věci či jiné majetkové hodnoty – týká se to věcí, které ohrožují bezpečnost, které byly zabráný trestným činem, nebo věcí, které náležejí mladistvému, kterého nelze odsoudit, nebo u něhož bylo upuštěno od uložení opatření (26).

Trestní opatření:

- a) Domácí vězení – ukládá se mladistvým za stejných podmínek jako dospělým pachatelům na dobu až dvou let (12).
- b) Obecně prospěšné práce – horní hranice je poloviční oproti trestu obecně prospěšných prací ukládanému dospělým pachatelům a musí se přihlídnout k možnostem mladistvého a jeho poměrům.
- c) Peněžitě opatření – může být uloženo ve výši 10 až 365 denních sazeb, přičemž denní sazba se smí pohybovat v rozmezí 100 – 5.000,- Kč. Opatření lze uložit jen tehdy, je-li mladiství výdělečně činný, nebo to umožňují jeho majetkové poměry.
- d) Peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu – je to vlastně pohrůžka peněžitým opatřením. Mladistvému se stanoví zkušební doba. Pokud v ní nepovede řádný život, bude muset peněžitě opatření zaplatit.
- e) Zákaz činnosti – uložený zákaz nesmí být na překážku přípravě na povolání mladistvého a nesmí být delší než 5 let.
- f) Propadnutí věci, či jiné majetkové hodnoty – lze uložit tehdy, jedná-li se o věc, která byla použita ke spáchání provinění, nebo k tomu byla určena, nebo o věc získanou proviněním, či ji získal za věc získanou proviněním.
- g) Vyhoštění – lze uložit pouze cizincům, kteří v České republice nemají rodinu a nemají zde ani azyl.
- h) Odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem – je obdobná jako u dospělých pachatelů, jedná se totiž o pohrůžku odnětím svobody. Mladistvému je stanovena zkušební doba, a pokud v ní nepovede řádný život, bude si muset odnětí svobody vykonat v příslušné věznici (25).

i) Odnětí svobody nepodmíněně – lze ho uložit jen tehdy, kdyby žádná jiná opatření nevedla k dosažení účelu zákona, tj. zejména k nápravě mladistvého. Oproti dospělým proviněným se trestní sazby snižují na polovinu, přičemž dolní hranice nesmí přesáhnout jeden rok a horní hranice 5 let odnětí svobody. Jenom v případech, kdy by dospělému pachateli mohl být uložen výjimečný trest, může být opatření odnětí svobody uloženo mladistvému až na 10 let. Toto trestní opatření se vykonává odděleně od dospělých odsouzených ve zvláštních věznicích pro mladistvé, nebo alespoň ve zvláštním oddělení věznice (26).

1.1.3 Kriminalita mládeže obecně

Je důležité zde vysvětlit pojem takzvané rizikové mládeže. Jako vážný sociální problém se historicky objevuje až v novověku. Na vzniku fenoménu rizikové mládeže se podílejí různé společenské změny probíhající v posledních dvou stoletích v západních společnostech. Slábnou systémy sociální kontroly, tradičně ovlivňující ty sféry života, jež se dnes pokládají za soukromé. (Byl to vliv církve, vliv vrchnosti, vliv širší rodiny, vliv sousedů). Rodina se stala velmi křehkou institucí. Je dnes zakládána výhradně kvůli emočnímu uspokojování dospělých, je většinou málo stabilní a mnoho dětí vyrůstá s jedním rodičem, který na výchovu v některých případech nestačí. Nepříjemný zážitek rozvodu, případně rozchodu rodičů prokazatelně směřuje děti obou pohlaví k těžkostem v psychologickém a sociálním fungování, a to bohužel na velmi dlouhou dobu. Některé děti nemají oporu v biologických rodičích vůbec, jsou takzvanými sociálními sirotky a část z nich je vychovávána v ústavních zařízeních, kde se stávají obětí známých deprivacních vlivů směřujících k sociálnímu selhání (11).

Naše specifika

U nás se společenský vývoj ve 20. století lišil od vývoje západních zemí, což dospělým i mladým lidem ztěžovalo morální orientaci i rozvíjení občanských ctností. Jen některé evropské společnosti prošly spolu s námi během druhé světové války a po ní dlouhým obdobím dvou totalitních režimů. V období reálného socialismu byla u nás

kriminalita nižší, než je dnes, protože život každého občana byl pod maximálním dohledem (10).

1.1.4 Věková hranice trestní odpovědnosti

Pro tuto práci je také nezbytné definování věkové hranice trestní odpovědnosti. Lidé se dopouštějí trestné činnosti v každém věku, nejvíce však v mládí a v rané dospělosti. Stávající česká právní úprava umožňuje trestně stíhat za přestoupení zákona jen mladistvé, kteří v době spáchání činu dovršili patnáct let. Názory na tuto věkovou hranici se různí. Podle některých autorů nikdy nemůžeme zaručit, že v ústavních formách práce nedojde k neblahému vlivu vrstevníků se sklonem k delikventnímu chování. Také poukazuje na téměř neexistující efektivní preventivní programy. Proto podle něj snížení věkové hranice by byl nesystémový krok, na kterém by pouze nasbírali body politici u části represivně naladěné společnosti (11). Mladiství, tedy ti, kdo se podle naší legislativy pohybují ve věkovém rozmezí 15 – 18 let, trestně odpovědní jsou, nicméně sankce, které jsou jim ukládány, jsou méně přísné než u dospělých. Osobám mladším patnácti let, které naše legislativa nazývá děti, může být místo trestní sankce uložena v rámci občanskoprávního řízení tzv. ochranná výchova, tj. výchova ve státním zařízení, které náleží do rezortu ministerstva školství (10).

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže (218/2003 Sb.) přinesl změnu pro tyto děti. Současná praxe je taková, že Policie České republiky věc vyšetří a podle zákona odloží. To však neznamená, že tím je vše skončeno. Po odložení věci státní zástupce podává soudu návrh na uložení opatření a soud následně rozhoduje za účasti nezletilého a jeho rodičů. Jednání soudu probíhá podobně jako v případech mladistvých. Je možné, aby soud uložil dohled probačního úředníka, program ve středisku výchovné péče, nebo výše zmiňovanou ochranou výchovu (7).

1.1.5 Kriminalita páchaná mladistvými

Trestná činnost mládeže se vyznačuje podobnými projevy a specifiky bez ohledu na odlišnost trestněprávních systémů a sankčních mechanismů jednotlivých států.

Delikventní chování se významně častěji objevuje u mladistvých chlapců než dívek, ale podíl dívek na trestné činnosti mládeže se v posledních letech zvyšuje (10).

Rozdělením kriminality na jednotlivé kategorie se získá mnohem barvitější obraz, než kdybych zůstal u kriminality jako celku. Je to ku prospěchu kriminologům, ale i široké veřejnosti z hlediska přehledu o patologickém chování mladistvých (24).

Majetková trestná činnost

Majetková trestná činnost dětí a mládeže je naprosto převažující formou kriminálního chování těchto věkových skupin. Podle policejní evidence jsou to v posledních letech konkrétně (od nejčetnějších po méně četné):

- a) krádeže věcí z aut,
- b) krádeže aut,
- c) podvody,
- d) krádeže kol,
- e) vloupání do víkendových chat,
- f) zpronevěra,
- g) krádeže v bytech,
- h) vloupání do obchodů,
- i) vloupání do restaurací.

Násilná trestná činnost

Násilná trestná činnost má v celkovém objemu u dětí a mládeže zhruba desetkrát menší častost, než trestné činy majetkové. Jejimi nejfrekventovanějšími typy jsou:

- a) úmyslné ublížení na zdraví,
- b) loupež.

Mravnostní trestná činnost

Mravnostní trestná činnost je v celkovém kvantu trestných činů této věkové kategorie padesátkrát méně častá než kriminalita majetková. Jejím nejčastějším typem je pohlavní zneužívání (10).

Hospodářská trestná činnost

Pod touto trestnou činností se u této věkové kategorie můžeme nejčastěji setkat s neoprávněným držením platební karty (13).

Díky obzvláště pečlivému zájmu společnosti o pachatele z řad dětí a mládeže můžeme konstatovat, že tato skupina se podílí na zhruba 7 % celkového počtu stíhaných a současně vyšetřovaných osob (24).

1.2 Faktory ovlivňující kriminalitu mládeže

Podle mého názoru je velmi důležité zde charakterizovat období adolescence, a to z důvodu pochopení tohoto velmi složitého a pro mladého člověka mnohdy nepochopitelného období.

1.2.1 Charakteristika vývojového období adolescence

Adolescence je přirozené období psychické proměny, spojené s celou řadou fyziologických, fyzických a sociálních změn, jimiž prochází každý mladý člověk. Období adolescence je velmi citlivé pro rozvoj tzv. rizikového a problémového chování a zvýšeným výskytem obtížných životních událostí.

Adolescence je celé období mezi dětstvím a dospělostí, je to tedy dospívání i mládí současně, odlišuje se od ostatních životních etap a současně je vnitřně členěné. Začátek adolescence je vymezen prvními příznaky pohlavního zrání, při stanovení horní hranice nehrají již roli faktory biologické, ale sociální, psychologické a pedagogické (22).

Podle některých autorů je toto období (11 – 20 let) také někdy nazýváno stadiem identity. Lze ho dále rozdělit na stadium sociální identity a pozdější stadium osobní identity.

Sociální identitou se rozumí ztotožnění se skupinou vrstevníků a nalezení vlastního místa mezi nimi v soutěži i v solidaritě. To se připravuje již od mateřské školy, nyní však vrstevnická skupina nabývá zvláštního významu, protože se dítě citově radikálně odvrací od rodiny, v níž vyrostlo, zejména ovšem od rodičů (v dobrém případě jen dočasně). Nebezpečím stadia je ztráta místa ve vrstevnické skupině a návrat do dětské závislosti na rodině.

Stadium osobní identity má svěst k osvojení relativně zdravému pohledu na vlastní osobu i na prostředí, v němž jedinec žije, zejména na širší společenství obce, národa a lidstva, a také k mravní orientaci užívající abstraktního usuzování. Kdo vlastně jsem? Jaký jsem?, nebo Kam patřím?, či Čemu věřím? To jsou nejpodstatnější otázky tohoto stadia. Tento přechod mívá podobu vyhrčené krize a rozdílů mezi dítětem a dospělým (6).

Podle jiných autorů s výhradami, které vyplývají ze značné vnitřní individuální a vnější individuální variability můžeme v dnešních podmínkách rozvinuté průmyslové společnosti vymezit období dospívání, platné pro většinu jedinců, dolní hranicí zhruba 11 – 12 let a horní přibližně 20 – 22 let. Je ovšem samozřejmě značný rozdíl mezi dvanáctiletým „skoro ještě dítětem“ a dvacetiletým „skoro dospělým“. Proto bývá celé období často ještě dále členěno:

1. období pubescence – zhruba od 11 do 15 let

- a) fáze prepuberty – začíná prvními známkami pohlavního dospívání, hlavně sekundárních pohlavních znaků a končí nástupem menarche u dívek, resp. analogickým vývojem u chlapců.
- b) fáze vlastní puberty – nastupuje po dokončení prepuberty, a trvá do dosažení reprodukční schopnosti.

2. období adolescence – zhruba 15 – 25 let

Teprve v této době je postupně dosahována plná reprodukční zralost a dokončován tělesný růst. Rychle se mění postavení jedince ve společnosti, mění se zásadně vlastní pojetí sama sebe. Tato věková skupina bývá označována jako mladiství, nebo dorost (8).

V pubescenci se začínají projevovat počátky abstraktního myšlení, výrazná odlišnost od svého okolí (jiný styl oblékání, specifický druh hudby), čímž se více zvyšuje skupinová příslušnost k vrstevníkům. Z psychologického hlediska jde o období hledání vlastní identity, vlastní jedinečnosti a autentičnosti, ze sociologického hlediska se projevuje specifický životní styl a subkultury mládeže (22).

1.2.2 Rizikový vývoj v adolescenci

V adolescenci v emoční oblasti se projevuje zvýšená emoční labilita, kognitivní změny souvisí zejména s vývojem schopností abstraktního myšlení. Dochází k utváření vlastní identity. Velký význam získávají také vztahy k vrstevníkům (22).

I když adolescence už nemá jako základní charakteristiku konflikty, zvraty a krize, zůstává skutečností, že je to velmi citlivé období pro rozvoj tzv. rizikového a problémového chování. To je obvykle dvojího druhu. Jednak se týká poškozování zdraví adolescentů (tělesného i duševního), ve druhém významu je rizikové a problémové chování adolescentů spjato s ohrožením společnosti, tj. negativním vlivem a újmou druhých lidí. Mezi oblasti problémového chování současných adolescentů se tak nejčastěji zařazují:

- a) delikventní chování a páchání trestné činnosti,
- b) agrese, násilí, šikana a týrání (včetně rasové nesnášenlivosti a diskriminace některých skupin),
- c) užívání drog (včetně alkoholu a kouření),
- d) sexuální rizikové chování (včetně předčasného mateřství a rodičovství),
- e) poruchy příjmu potravy,
- f) sebevražedné pokusy a dokonané sebevraždy,
- g) rizikové chování adolescentů při řízení vozidel,
- i) rizikové sporty (9).

1.2.3 Vnější faktory ovlivňující kriminalitu mladistvých

Funkci činitelů socializace mohou plnit nejrůznější sociální skupiny, do kterých je jedinec začleněn a nejrůznější osoby, se kterými vstupuje do různých vztahů. Hlavními činiteli socializace jsou však ty sociální skupiny, do kterých je jedinec relativně trvale a pevně začleněn a které proto mají možnost dlouhodobého přímého působení na jedince.

Rodina

Rodina jako primární nositel kultury poskytuje základ norem a hodnot dané společnosti. Vede dítě ke společenskému životu v prostředí, ve kterém vyrůstá. Rodinná výchova seznamuje dítě s kulturními vzorci (tradice, zvyky, mravy, zákony, tabu apod.) tím, že se dítě učí respektovat požadavky rodičů a je trestané za jejich nesplnění (21).

Význam má vzdělání a zaměstnání obou rodičů, rovněž jejich začlenění do dalších sociálních struktur, resp. do referenčních hodnotových skupin (např. náboženské společnosti). Rodiče ovlivňují chování svých dospívajících dětí v mnoha směrech. Je zřejmé, že především fungují jako modely chování – řada studií ukazuje, že jak pro zdravotní rizika, tak především pro sociálně deviantní chování adolescentů je chování jejich rodičů jedním z nejsilnějších faktorů. S projevy rizikového a problémového chování souvisí dlouhodobě převládající rodinné klima, názory, přesvědčení a postoje obou rodičů, případně jejich náboženská orientace. Zvláštní význam má rodičovská tolerance k deviantnímu chování a vliv (zejména matčin) na chování dítěte (9).

Selhávání rodiny v jejích základních funkcích vystavuje děti situacím, které mohou být nad jejich adaptační možnosti. Osobní anomálie rodiče je často spojena se sociálním selháváním dítěte – rodič např. nezvládá svou zlost, čímž dítě jednak přímo deptá, jednak mu poskytuje nevhodný příklad řešení konfliktů. Rodič se může chovat protispolečensky a také v tomto ohledu může představovat pro dítě vzor (11).

Řada studií nasvědčuje tomu, že násilí spáchané na oběti členy vlastní rodiny působí na vývoj závažnějším způsobem než podobné násilí páchané lidmi mimo rodinu.

Studie dokazují, že čím větší byl počet tělesných trestů, tím vyšší byl výskyt antisociálních projevů u dítěte zjištěných při sledování po dvou letech (3).

I násilí mezi manželi, kterého je dítě pouze svědkem, má z hlediska ohrožení jeho psychického vývoje velký význam. Také děti vystavené agresivnímu jednání mezi rodiči nebo násilnému chování vůči starým lidem (prarodičům) snadno přejímají takové vzorce chování i ve svém vlastním chování (8).

Nejvíce zla společnost vstřebává z nedostatečně funkční rodiny. Děje se tak v podobě začleňování dospívajících, často však nezralých jedinců, kteří ještě ve své zletilosti poznávají svět a jeho zákonitosti povětšinou jen postupem zvaným pokus – omyl, tedy např. rozhodováním bez zafixovaných mravních norem. Většina zadržených mladistvých pachatelů vypovídá před orgány činnými v trestním řízení, že vlastně zprvu ani nevěděli, že se dopouštějí trestné činnosti, nebo že si neuvědomovali její nebezpečnost, což je někdy pravda, protože v hodnotovém systému provinilce nebyl vůbec vytvořen respekt k cizímu majetku, k cizímu člověku, k cizím zájmům, názorům a právům (14).

Z průzkumu u mladistvých ve výkonu trestu vyplynulo, že v úplné rodině vyrůstala celé dětství pouze pětina dotázaných, zbylí vyrůstali buďto s jedním s rodičů, popřípadě i s jejich novými partnery, u prarodičů, pěstounů nebo měli zkušenosti z dětského domova (5).

Škola

Učitelé mají moc a odpovědnost, protože mají kontrolu nad celou skupinou dětí. Mohou ovlivnit postoje a chování celé skupiny. Uplatňují tento vliv tam, kde bude mít pravděpodobně dlouhodobé účinky, a to v prostředí mimo domov. Učitelé proto mají díky působení na vztahy vrstevnické skupiny ve svých třídách důležitý socializační vliv (21).

Škola je po rodině druhým nejvýznamnějším socializačním činitelem a institucí, která ovlivňuje osobnost, vztahy a běžnou každodenní zkušenost dospívajících. Škola má značný význam jako prostor pro setkávání s vrstevníky, rovněž jako zprostředkovatel různých zájmových aktivit. Uvedené projevy agrese (např. šikana,

násilí, sexuální zneužívání) se často týkají právě prostředí školy, spolužáků a učitelů. Také vliv posledně jmenovaných jako osobností a autorit nemusí být zanedbatelný. Učitel může snadno zneužívat svého postavení k projevení nejružnějších forem násilí a teroru. Zvláštní význam má hodnota a důležitost školního výkonu, vlastní nezávislosti, citů, náklonnosti a lásky a konkrétní očekávání adolescentů v těchto oblastech jejich života. Necítí-li se dospívající patřičně oceněni v běžných skupinách (rodina, školní třída, skupina kamarádů), může jeho potřebu sociální hodnoty saturovat třeba skupina delikventů či náboženská sekta (9).

Mezi učiteli jsou velké difference v tom, jak žáci v jejich hodinách participují. Zdá se pravděpodobné, že mezi neparticipujícími žáky jsou ti, kteří mají vyšší pravděpodobnost sociálního selhání. Učitelův nezájem či agresivita mohou být také živnou půdou šikanování ve třídě. Není zcela výjimečné, že učitel svým chováním agresorům „označí“ jedince, který je v nějakém ohledu nedostačivý a jehož se pak i děti cítí oprávněni beztrestně napadat. Vyšší riziko sociálního selhání mají děti, resp. podskupiny dětí špatně ve škole prospívající, s vyšším potenciálem agresivity, s vlastní subkulturou „odpojenou“ od vlivu učitele a školy, resp. napojenou na potenciálně asociální vlivy (na herny, na zdroje alkoholu a drog, na kriminální gangy atp.). Tato běžná praxe izolovat určité studenty a označit je v podstatě za druhořadé může vést až k předem jasnému konci, kdy studenti vyplní negativní očekávání svými špatnými výkony. Neprospívající žáci zařazení do speciálních tříd bývají též vylučováni z mimoškolních (např. sportovních) aktivit, čímž se jejich poruchovost ještě dále prohlubuje. Část takto hendikepovaných studentů, kteří již nemají mnoho co ztratit, může snadno nastoupit delikventní dráhu. Delikvence je tak v jistém smyslu alternativní cestou dosahování úspěchů (10).

Vrstevníková skupina

Vztahy s vrstevníky v celé škále forem tvoří podstatnou část sociálních aktivit adolescentů. Vědomí skupinové příslušnosti, solidarita a vzájemná kamarádská pomoc většinou podporují pozitivní emoce a sebeúctu. Mohou ovšem vést i k rizikovému chování, protože právě pro ně jsou typické skupinové formy aktivit (konzumace

alkoholu a jiných drog, promiskuita, delikvence, násilí atd.). Nebezpečné je, je-li hodnota určité skupiny absolutizována a není-li doplněna dalšími emočními kotvami v jiných vztazích a skupinách (9).

Pro rizikovou mládež z dysfunkčních rodin je vrstevnická skupina důležitější než pro mladé lidi vyrůstající v rodinách, jež dětem poskytují přiměřenou míru podpory a vedle toho jim přiměřeně vytyčují meze dovoleného chování. U dětí frustrovaných nízkou podporou rodiny je pravděpodobné, že kladného přijetí vrstevnickou skupinou bude ještě silnější než u dětí s dobrým rodinným zázemím. Na tyto děti má vůdce party velký vliv a také ho využívá (10).

Podle míry do jaké se společensky hendikepovaní mladiství organizují, bývají rozlišovány tyto typy skupin delikventně jednající mládeže:

- a) Stabilní a integrované skupiny, vznikají obvykle v prostředí, v němž jsou delikventní normy akceptovány i dospělými, dospělí v něm do jisté míry slouží jako učitelé mládeže, např. gangy romských kapsářů.
- b) Neintegrované a nestabilní skupiny, obvykle vysoce násilnické, vznikají v nestabilním prostředí, v němž chce mládež ukázat svou sílu, opozičnictví a nebojácnost. Tyto skupiny vzbuzují právem nejvíce obav veřejnosti. Vznikají ojediněle na velkých sídlištích.
- c) Drogová subkultura, typické je pro ni holdování alkoholu, drogám a sexuální promiskuitě; prostředky získávají žebráním, půjčkami, drobnými krádežemi, prodejem drog apod.
- d) Rasistická subkultura, tato subkultura má blízko k výše už popsané subkultuře násilí. Liší se však od ní propracovanější ideologií i tím, že rasismus má svoje vystopovatelné dějiny, U nás je to hnutí Skinheds.
- e) Pseudonáboženská subkultura, satanisté jsou u nás málo početní (odhaduje se několik málo stovek), parodují církevní obřady na hřbitovech a v kostelech (10).

Vliv médií

Legendární herec Jan Werich je autorem často citovaného výroku: „Televize není nepřítel, televize se dá vypnout“. Ačkoli byla zmíněná věta pronesena

v nadneseném duchu, vybízí nás k zamyšlení již zdaleka ne tak humorně pojatému nad významem médií (30).

Je možno konstatovat, že naprostá většina studií se shoduje v závěru, k němuž došli psychologové už v 80. letech, a to, že dlouhé sledování televizního násilí může mít trvalý vliv na charakter a osobnost dětí a může vést k závažnému kriminálnímu chování a k antisociálnímu násilí všech typů. Za závažný důsledek dlouhého přiblížení televiznímu násilí se pokládá i bezcitnost vůči násilí, které páchají druzí lidé v okolí, neochota pomoci a zjednodušení emočních vztahů v rodině i mimo ni. Známý jsou četné příklady, kdy pachatelé až do detailů napodobili agresivní činy, které předtím sledovali na televizní obrazovce.

Televizní násilí, jemuž jedinec – zejména nezralý přihlíží, nebo násilí, jež může dokonce sám ovlivnit tím, jak stiskne tlačítko počítače, vniká prostřednictvím obrazovky velmi působivě do myšlenkového a emočního světa jedince i do soukromí rodiny a dokonce celé kultury (8).

Škodlivé účinky na děti a mládež, může mít jak násilí předstírané, tak živě popisované násilí skutečné, tak i nejasná hranice mezi tím, co se opravdu stalo a co nadsadili pro větší účinnost autoři pořadu. Za normálních okolností má dítě již ve středním školním věku schopnost odvrátit se od předváděného násilí a zaujímat k němu kritický postoj. Tato kritičnost se však dá vhodným druhem zábavného podání scén a násilím oslabovat. Televize tedy posiluje agresivitu nejen u disponovaných jedinců, posiluje ji u všech dětí a u všech lidí posiluje pocit, že svět je nebezpečným místem.

Kromě toho televizní násilí pravděpodobně oslabuje citlivost na násilí, s nímž se člověk setkává v reálném světě. Vášnivý pozorovatel televize ztrácí kontakt se skutečným světem, a kvůli tomu může zeslábnout jeho schopnost odlišovat možné a nemožné (10).

1.2.4 Vnitřní faktory ovlivňující kriminalitu mladistvých

Kromě vnějších faktorů, které mohou negativně ovlivnit chování mladého člověka, existují i faktory vrozené, kterými je již vybaven při příchodu na svět. Je to například genetická dispozice, syndrom hyperaktivity či příslušnost k pohlaví (11).

Genetická dispozice

Ta může způsobit např. hyperaktivitu či sníženou sebekontrolu. To však neznamená, že tyto vlohy vedou k utvoření určité skupiny lidí s delikventními předpoklady, která vykrade obchod. Genetická vloha pouze zvyšuje pravděpodobnost toho, že jiní činitelé budou mít vliv na chování, bez nichž by se neuskutečnilo toto delikventní chování. Takže se dá říci, že zvyšuje pravděpodobnost pro působení vlivů prostředí (10).

V podstatě jde tedy o hledání důkazů potvrzujících existenci specifických genů, které mají schopnost přenášet kriminální sklony z jedné generace na druhou. Existuje více metod, jak se je odborníci pokoušejí odhalit např. Studií kriminálních rodin, Studií dvojčat či Adopční studií (24).

Syndrom hyperaktivity (ADHD)

Hyperaktivita a impulzivita bývají dosti častým problémem dětského i adolescentního věku. Může jít o takové chování, kdy má jedinec potřebu opakovat určité aktivity bez ohledu na jejich následky a také nakonec sklon k agresivitě a asociálnímu chování. Jako příčinu můžeme označit pravděpodobně odchylky v přenosu signálu v určitých oblastech CNS, ale také dysfunkci na chromozomu č. 11 (6).

Děti s touto diagnózou si v dospívání i dospělosti obtížněji zvykají na společenské prostředí. Adolescenti s tímto syndromem jsou spojováni s takovými znaky, jako je agresivita, impulzivita, snížené sebehodnocení, nebo záchvaty vzteku. V každé skupině mládeže, která se chová rizikově z hlediska delikvence a je studována z důvodu tohoto syndromu, se najde několikanásobně více hyperaktivních osob, než v kontrolní skupině. Některé studie udávají až 30% takovýchto jedinců ve skupině

mladistvých osob, které překračují hranice zákona, jsou umístěny ve výchovném ústavu, nebo si již vykonávají trest (10).

Příslušnost k pohlaví

Dalším rizikovým faktorem, který je nám určen, je pohlaví jedince. Muži podle všech dostupných odborných statistik páchají několikanásobně častěji trestné činy než ženy. Je to patrné napříč celou historií lidstva, nehledě přitom na kulturu či na druh trestného činu. Jedinými výjimkami kde má převahu ženské pohlaví je kriminalita spojená s prostitucí a se zanedbáním povinné výživy. V moderních dějinách sice přece jenom trochu vzrostl podíl žen na páchání trestných činů, což je dáno trendem zrovnoprávnění se s mužským pohlavím (14).

Jako jeden z důvodů častějšího páchání kriminálních skutků příslušníky mužského pohlaví se uvádí vyšší vrozená agresivita, která může být způsobena testosteronem, tedy pohlavním hormonem, který má vliv jak na fungování mozku a tedy i těla. Jako další z důvodů se může zdát i většinou rozdílný způsob výchovy chlapců a dívek. Dívky jsou zpravidla více hlídány rodiči i dalšími dospělými, se kterými přicházejí do styku, což vede k silnější vazbě na rodinu a tak i k návyku respektování společnosti (10).

1.3 Prevence kriminality

Prevenčí rozumíme různé druhy postupů a opatření, které jsou zaměřeny na usměrnění kriminality formou předcházení jejich vzniku. V této kapitole bych rád uvedl základní rozdělení prevence kriminality dětí a mládeže. Podle nejen mého názoru je to zdaleka nejúčinnější forma ochrany naší společnosti před kriminalitou a jejími následky (10).

Zde uvedená prevence kriminality této věkové kategorie je myšlena jako předcházení delikvence nejen u celé homogenní věkové skupiny, ale i u jejích jednotlivých členů, a to jak bezúhonných tak i rizikových, či dokonce již pachatelů, kteří se dopustili trestného činu. Z těchto důvodů lze rozdělit prevenci na primární, sekundární a terciární (14).

Primární prevence

Zde je podstatná výchova ke zdravému způsobu života, zejména ve školách a podobných zařízeních formou zásahu jedince před rozvinutím různých specifických poruch. Měla by být prováděna na kvalitní úrovni a to pracovníky, kteří jsou odpovídajícím způsobem vzděláni a nadále postgraduálně aktivně dovzdělávání (16).

Sekundární prevence

Je určena převážně cílovým skupinám dětí a mládeže, které již jsou nějakým způsobem rizikově ohroženy, či problémově zatíženy. Proto sem patří i studium sociálně patologických projevů a zkoumání příčin jejich přítomnosti a možností k dosažení nápravy.

Terciární prevence

Je zaměřena na jedince, kteří se buď již dopustili, nebo se opakovaně dopouštějí protiprávního jednání. Je zde vynakládáno úsilí o jejich opětovný návrat do kolektivu a do společnosti. Cílem je navrátit je k řádnému způsobu vedení života. Je vynakládána snaha k získání jejich pracovní kvalifikace, k uspokojivým podmínkám bydlení k pracovnímu uplatnění atd. (29).

1.4 Probační a mediační služba České republiky

V této části práce bych chtěl připomenout důležitou instituci Probační a mediační služby ČR, která existuje od 1. 1. 2001 a je velice důležitou instancí v nabídce mimosoudního vyrovnání nejen u dětí a mladistvých, ale i u dospělých pachatelů kriminálních deliktů.

U mladistvých delikventů se obvykle dá předpokládat, že většina z nich není natolik nebezpečná, aby bylo nutné je izolovat od společnosti uvězněním. Jak je známo takto potrestaný jedinec si může snadno odnést řadu škodlivých následků. Jedná se např. o nebezpečí kriminální nákazy od spoluvězňů, nebo vytržení dospívajícího z přirozeného sociálního prostředí. Proto vznikají nové alternativy opatření a sankcí. Významně do této oblasti zasáhl zákon č. 265/2001 Sb. a zákon č. 257/2000 Sb.,

(příloha č. 1) který zřizuje Probační a mediační službu (dále jen PMS) a současně vytváří podmínky pro razantnější udělování alternativních trestů a tím odklonů od trestů a soudního řízení (7).

Jedním z hlavních cílů úředníků PMS, je pokus o integraci pachatele tzn. pokus o začlenění pachatele opět do společnosti bez dalšího porušení právních předpisů. Dalším z hlavních cílů je pokus o participaci poškozeného. Úředníci PMS totiž oběti trestného činu věnují úplně stejný zájem jako pachateli. Obě dvě strany tedy mají samozřejmě možnost se do procesu odškodnění zapojit. V ideálním případě to poškozenému přináší pocity důvěry a bezpečnosti. Posledním z hlavních cílů PMS je ochrana společnosti. Tím, že se realizují díky úředníkům PMS možnosti udělení alternativních trestů, se mimo jiné přispívá k rychlému a hlavně účinnému vyřešení rizikových a konfliktních situací v souvislosti s trestním řízením (23).

Úředníci PMS zajišťují nejen kontrolu a výkon trestních a výchovných opatření, ale také jejich tzv. předjednání, které se koná ještě před rozhodnutím státního zástupce či soudu. Také nabízejí mladistvým pachatelům spolupráci, a to i jejich rodinám a poškozeným. Ta spočívá především v mimosoudním řešení situace, různých výchovných opatření, která lze se souhlasem mladistvého uložit, nebo v nabídce vhodných programů pro mladistvé (1). V současné době největší vytíženost středisek bývá zaznamenána v oblasti výkonu trestního opatření - obecně prospěšných prací“ (17).

Například Probační programy představují jedno z možných výchovných opatření, které může soud mladistvému pachateli uložit, nebo které může mladistvý pachatel dobrovolně přijmout v přípravném řízení. Jelikož Probační programy řeší a snaží se odstranit příčiny, které mladistvého přivedly do konfliktu se společností, je vykonání vhodného Probačního programu jedním z kritérií, na základě kterých soud nebo státní zástupce může upustit od trestního stíhání, jedná-li se o méně závažná provinění. Vykonání tohoto programu je také bráno jako polehčující okolnost při ukládání trestního opatření (2).

Obecně Probační programy usilují o uplatnění individuálního přístupu k mladistvým pachatelům. Pohlízejí na problematiku provinění mladistvých nejen jako

na situaci, kdy byl porušen zákon a musí následovat trest, ale také především jako na sociální událost, která vyžaduje podporu mladistvému pachateli v oblasti sociálních dovedností, tak aby nedocházelo k návratu patologického chování, a tím chrání společnost jako takovou. Z tohoto pohledu lze tyto programy zařadit do oblasti sekundární a terciární prevence (19).

Program ze všeho nejvíce využívá metodě skupinové práce. Účastníci zde mají možnost podělit se o své pocity s dalšími členy skupiny, mohou se vzájemně podpořit, ale také si navzájem vyměňovat informace a zkušenosti a tím se nedostávat znovu do problémových situací (27).

Svých cílů tak program dosahuje nejen prostřednictvím realizátorů, kteří skupinu vedou, ale i samotných účastníků, kteří se ocitli v podobné životní situaci a s ohledem na vlastní zkušenost mohou vzájemně motivovat k pozitivní životní změně (17).

Hlavním přínosem programu je, že přispívá k získání cenných zkušeností, které je možno uplatnit v dalším životě. Kromě sebezkušenosti a sebepoznání účastníci získávají potřebné sociální a komunikační dovednosti, které zásadním způsobem zlepšují jejich společenské uplatnění a naučí je přiměřeně reagovat na zátěžové situace. Získávají také náhled na své chování a naučí se odhadovat důsledky svého chování a jednání dříve, než je později uskuteční (18).

2. CÍL PRÁCE

V této bakalářské práci jsem si stanovil dva hlavní cíle:

1. Zjistit druhy trestů ukládané mladistvým okresním soudem v Táboře.
2. Zjistit, které druhy přečinů převažují u mladistvých na Tábořsku.

3. METODIKA

3.1 Použité metody a techniky sběru dat

Ke sběru dat v bakalářské práci byl zvolen kvantitativní výzkum. V tomto výzkumu byla použita metoda dotazníku, která je nejčastější metodou kvantitativního výzkumu (20). Dotazník (příloha č. 2) obsahoval 13 otázek, které byly vytvořeny podle potřeb výzkumu. Respondenti odpovídali na uzavřené a polouzavřené otázky. U otázek č. 5, 6, 7, 8, 9, a 12 měli respondenti prostor k uvedení jiné odpovědi, než byla na výběr. Z otázek 1-4 jsem získal osobní údaje, jako je pohlaví, věk, respondentovo nejvyšší dosažené vzdělání a zda je zaměstnán na příslušném úřadu krátce, či déle. Ve zbývajících otázkách č. 10, 11 a 13 měli respondenti na výběr ze tří možností.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Dotazník byl rozdán na středisko Probační a mediační služby v Táboře a na Službu kriminální policie a vyšetřování se sídlem na Okresním ředitelství Policie ČR v Táboře.

Dotazníky se od sebe lišily pouze v bodě č. 4, ve kterém jsem se dotazoval na délku doby zaměstnání buď u policie, nebo u probační a mediační služby. Výzkumný soubor byl celkem tvořen 31 respondenty. Zúčastnilo se ho 24 mužů a 7 žen. Z Probační a mediační služby se mi vrátily vyplněné dotazníky od všech 4 úřednic. Ze služebny kriminální policie se mi vrátilo 27 vyplněných dotazníků z 33 rozdaných. Návratnost je tedy celkem 83,8%.

Dotazníky jsem rozdával osobně a výzkum probíhal od ledna do března 2012. Výsledky šetření jsem zpracoval a uvádím je v grafech.

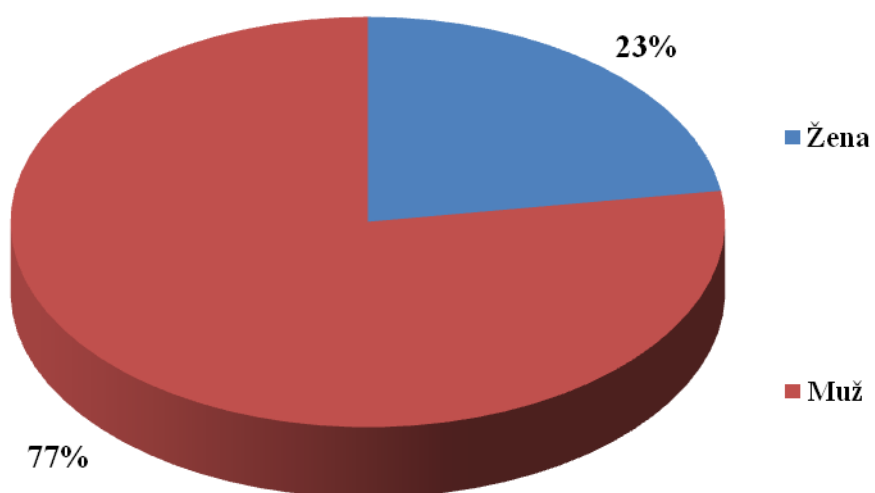
3.3 Zpracování dat

Data byla zpracována v programu Excel 2007 a jsou uvedena v grafech.

4. VÝSLEDKY

4.1 Výsledky dotazníků rozdaných veřejnosti

Graf č. 1 k otázce číslo 1. Pohlaví respondentů
Pohlaví?

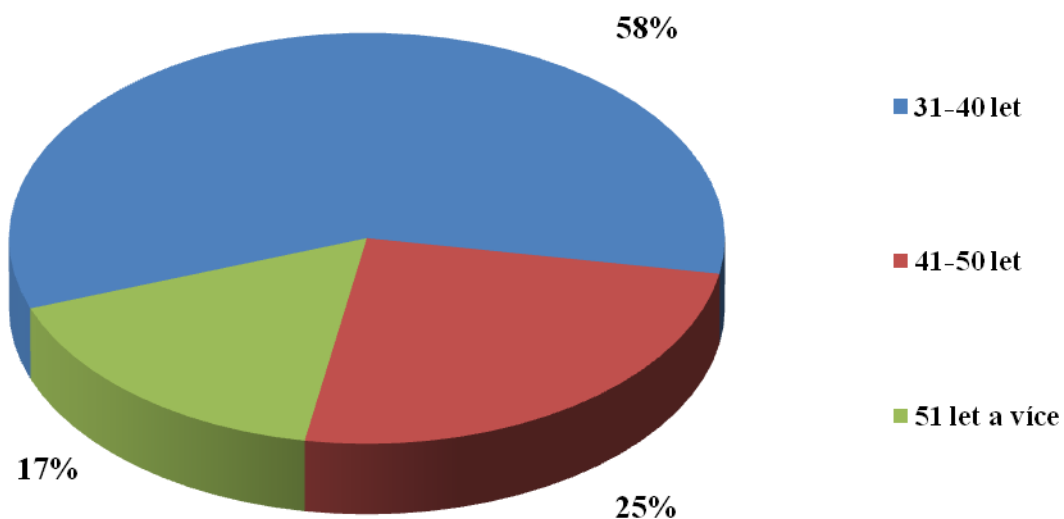

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 31 respondentů (100%) bylo 24 mužů (77%) a 7 žen (23%).

Graf č. 2 k otázce č. 2 Věkové rozdělení respondentů.

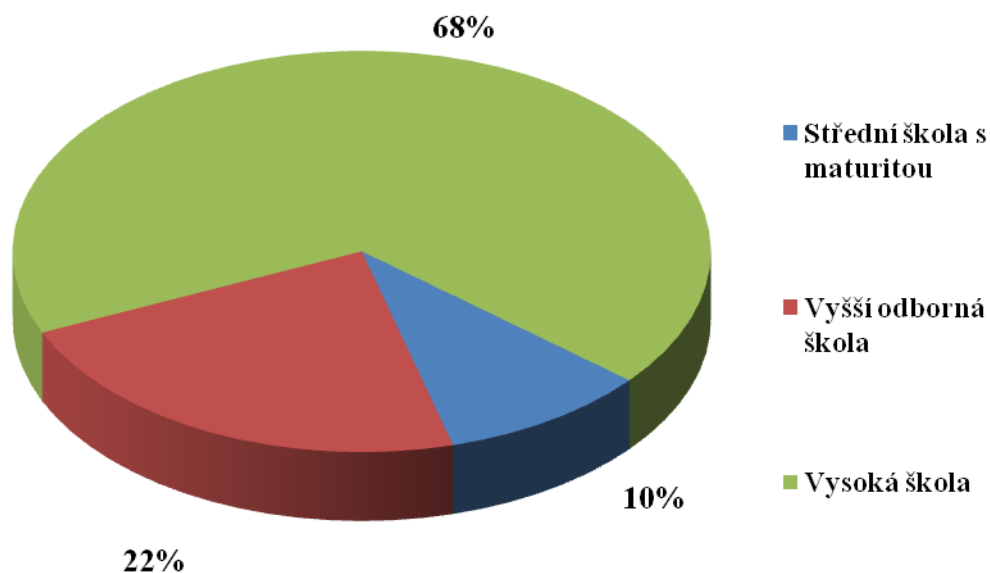
Váš věk?

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 31 respondentů bylo 0 respondentů (0%) ve věku do 20 let, 7 respondentů (23%) ve věku 21-30 let, 14 respondentů (45%) ve věku 31-40 let, 6 respondentů (19%) ve věku 41-50 let a 4 respondenti (13%) ve věku 51 let a více.

Graf č. 3 k otázce č. 3 Dosažené vzdělání.
Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

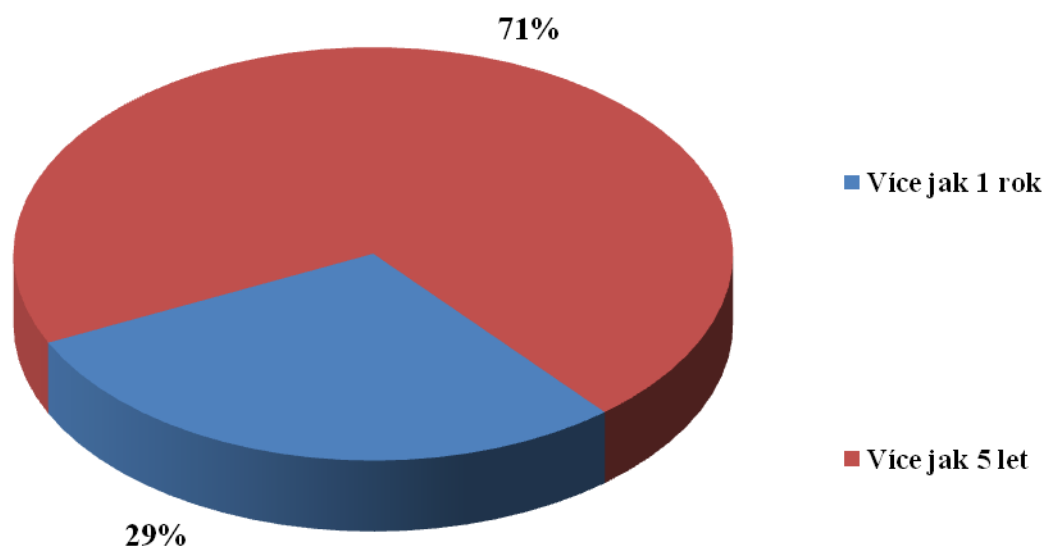

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 31 respondentů, 3 respondenti (10%) vystudovali střední školu s maturitou, 7 respondentů (23%) má vyšší odborné vzdělání a 21 respondentů (68%) má vysokoškolské vzdělání.

Graf č. 4 k otázce č. 4 Délka pracovního poměru.

Jak jste dlouho zaměstnán/a u policie ČR, nebo U PMS?

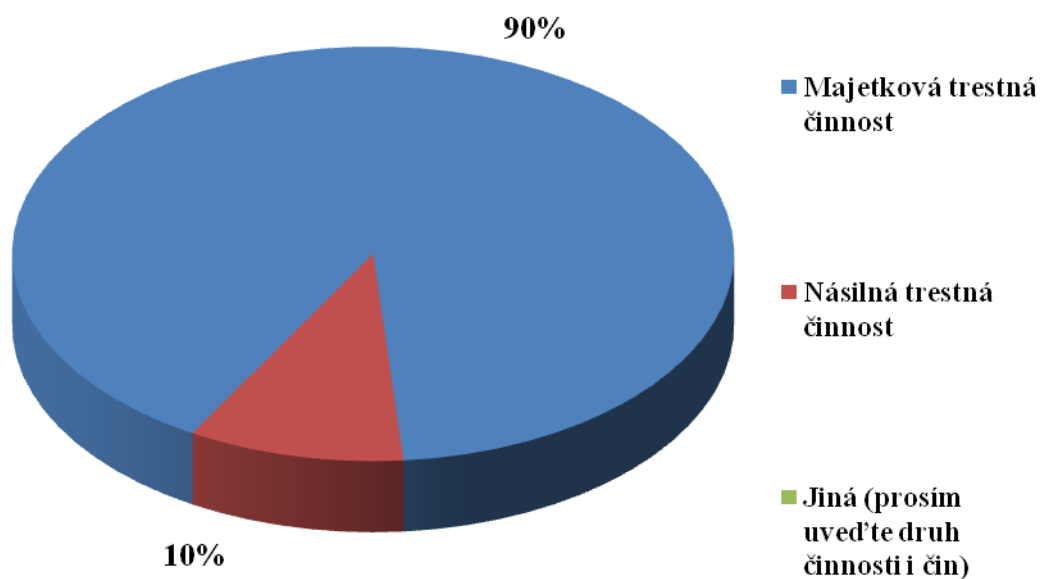

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 31 respondentů bylo zaměstnáno u policie ČR, nebo v PMS 9 respondentů (29%) déle než 1 rok a 22 respondentů (71%) déle než 5 let.

Graf č. 5 k otázce č. 5 Druhy trestné činnosti.

Jaký druh trestné činnosti se podle vás vyskytuje na Tábořsku nejčastěji?

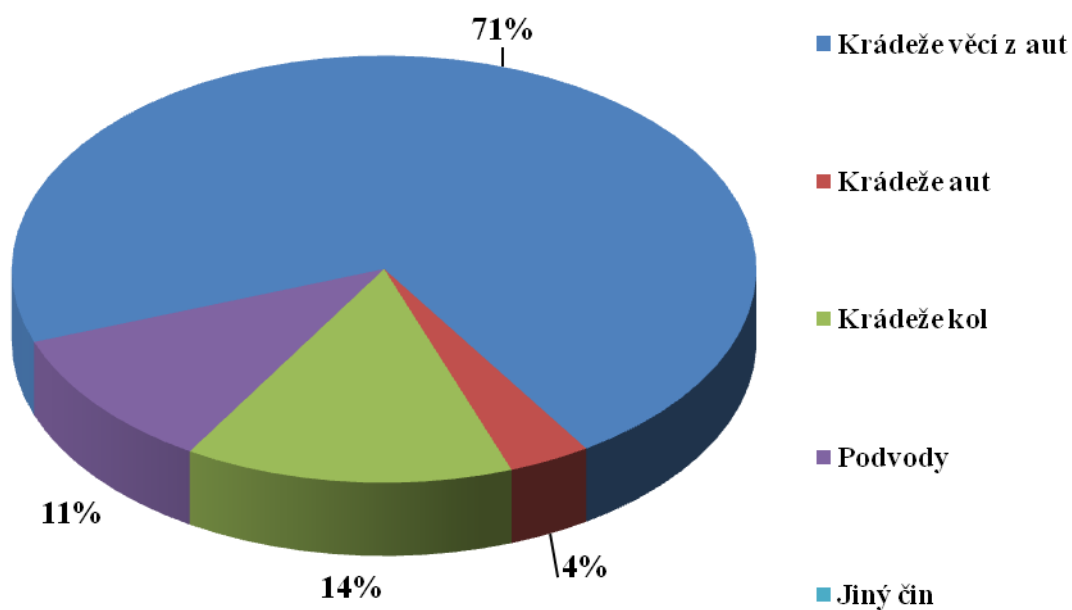

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 31 respondentů označilo jako nejčastější trestnou činnost majetkovou 28 respondentů (90%), násilnou 3 respondenti (10%) a jinou označilo 0 respondentů (0%).

Graf č. 6 k otázce č. 6 Činy majetkové trestné činnosti.

Pokud jste v předcházející otázce č. 5 označil/a majetkovou trestnou činnost označte prosím konkrétní čin.

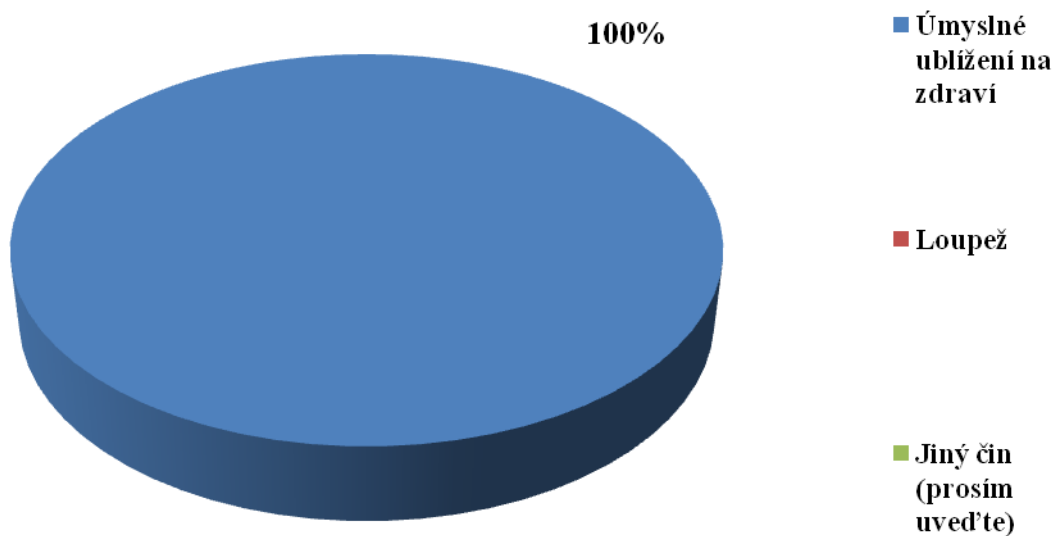

Zdroj: Vlastní výzkum

Zde mi označili odpověď pouze ti respondenti, kteří v předchozí otázce označili majetkovou trestnou činnost. Celkem tedy na tuto otázku reagovalo 28 respondentů. Jako nejčastější provinění majetkové trestné činnosti uvedlo 20 respondentů (71%) krádeže věcí z aut, 4 respondenti (14%) krádeže kol, 3 respondenti (11%) podvody, 1 respondent (4%) krádeže aut a jiné označilo 0 respondentů (0%)

Graf č. 7 k otázce č. 7 Činy násilné trestné činnosti.

Pokud jste v otázce č. 5 označil/a násilnou trestnou činnost označte prosím konkrétní čin.

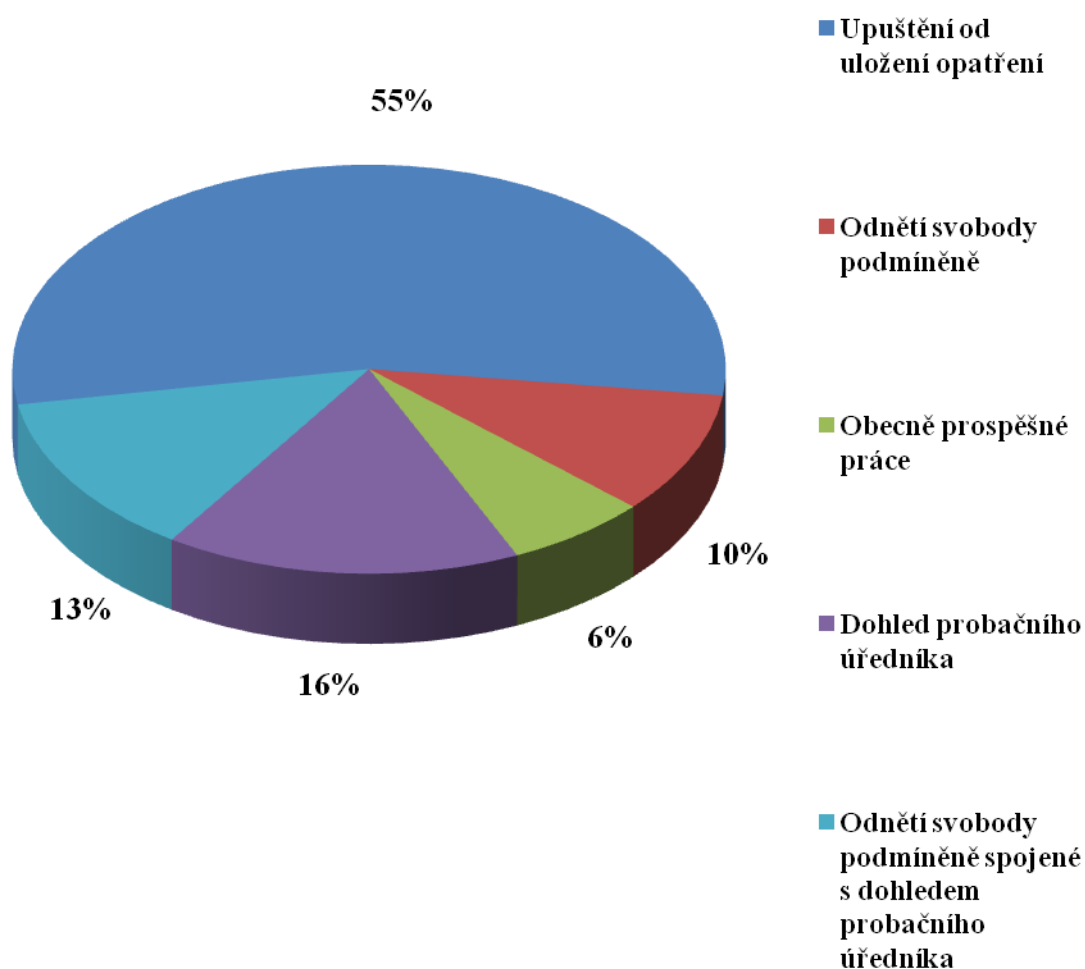

Zdroj: Vlastní výzkum

Zde mi označili odpověď pouze ti respondenti, kteří v otázce č. 5 označili násilnou trestnou činnost. Celkem tedy na tuto otázku reagovali 3 respondenti. Jako nejčastější provinění násilné trestné činnosti zde všichni 3 respondenti (100%) uvedli úmyslné ublížení na zdraví. Nikdo tak neoznačil loupež, ani jiný čin.

Graf č. 8 k otázce č. 8 Druhy opatření mladistvým prvopachatelům.

Jaký byl podle vás okresním soudem v Táboře nejčastěji ukládaný druh opatření mladistvým pachatelům, kteří před něj stanuli poprvé?

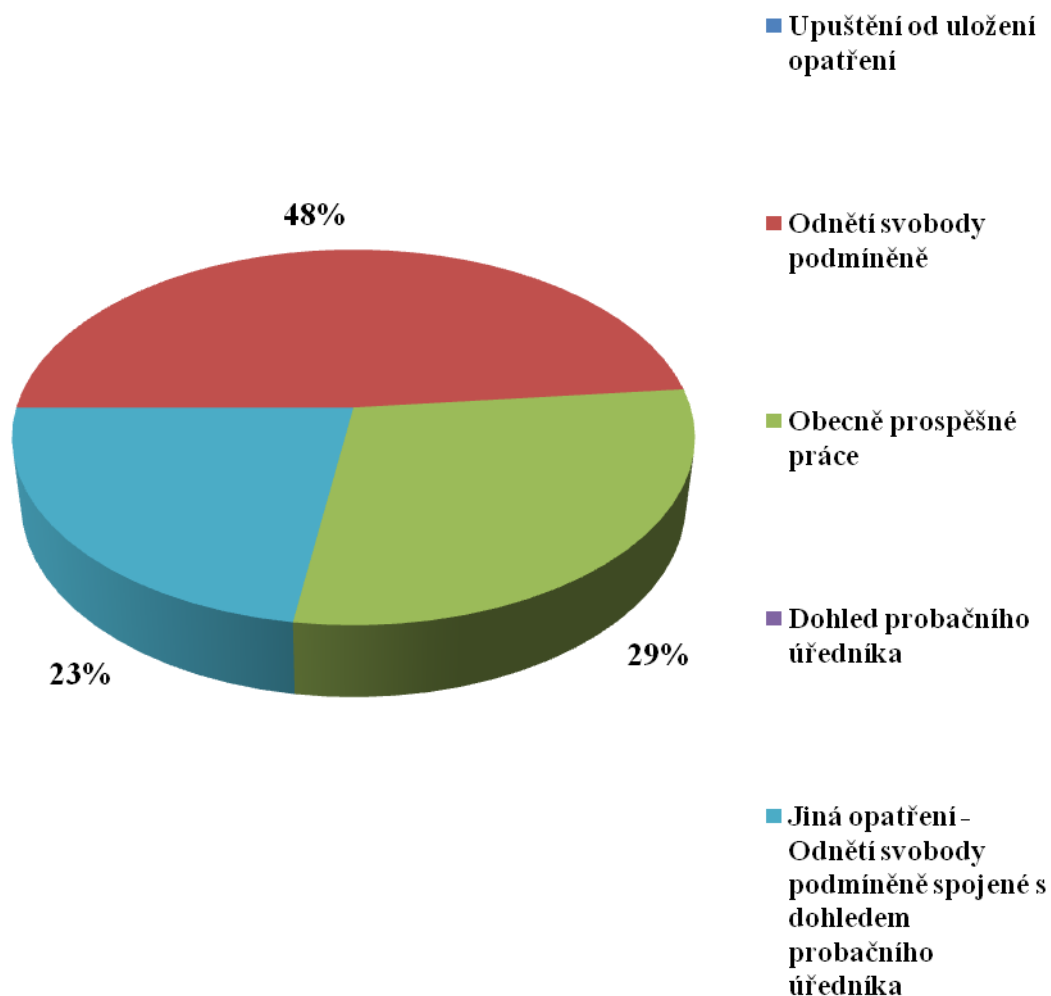

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 31 respondentů označilo jako nejčastěji ukládaný druh opatření mladistvým prvopachatelům 17 respondentů (55%) upuštění od uložení opatření, 5 respondentů (16%) uvedlo dohled probačního úředníka, 3 respondenti (10%) označili odnětí svobody podmíněně, 2 respondenti (6%) obecně prospěšné práce a 5 respondentů (16%) označilo jiná opatření a doplnili jej o odnětí svobody podmíněně spojené s dohledem probačního úředníka.

Graf č. 9 k otázce č. 9 Druhy opatření opakovaně trestaným mladistvým.

Jaký byl podle vás okresním soudem v Táboře nejčastěji ukládaný druh opatření mladistvým pachatelům, kteří již před ním v minulosti stanuli?

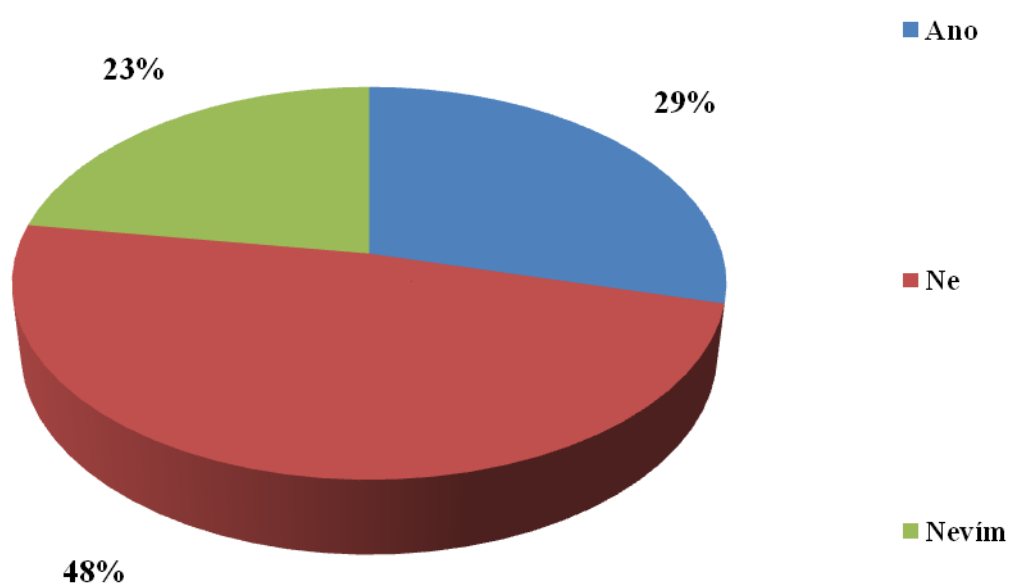

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 31 respondentů označilo jako nejčastěji ukládaný druh opatření opakovaně trestaným mladistvým pachatelům 15 respondentů (48%) odnětí svobody podmíněně, 9 respondentů (29%) obecně prospěšné práce a 7 respondentů (23%) označilo jiná opatření a doplnili jej o odnětí svobody spojené s dohledem PMS.

Graf č. 10 k otázce č. 10 Preventivní působení druhů opatření na mladistvé.

Působí podle vás druhy opatření ukládané mladistvým pachatelům dostatečně preventivně pro jejich vrstevníky?

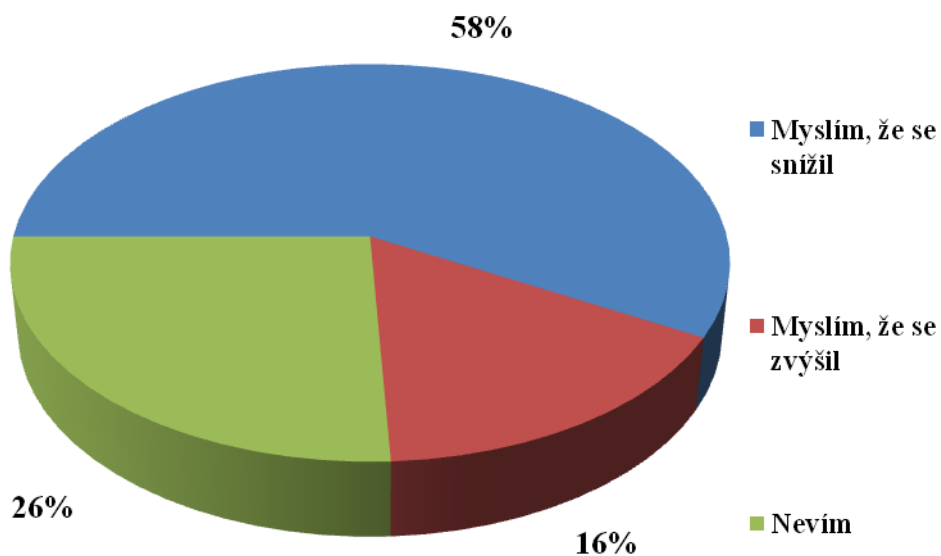

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 31 respondentů odpovědělo na otázku, zda působí druhy opatření pro mladistvé preventivně 9 respondentů (29%) Ano, 15 respondentů (48%) označilo odpověď Ne a 7 respondentů (23%) označilo odpověď Nevím.

Graf č. 11 k otázce č. 11 Tendence počtu provinění za 3 roky.

Změnil se podle vás v roce 2011 na Tábořsku počet provinění u mladistvých pachatelů oproti minulým třem rokům?

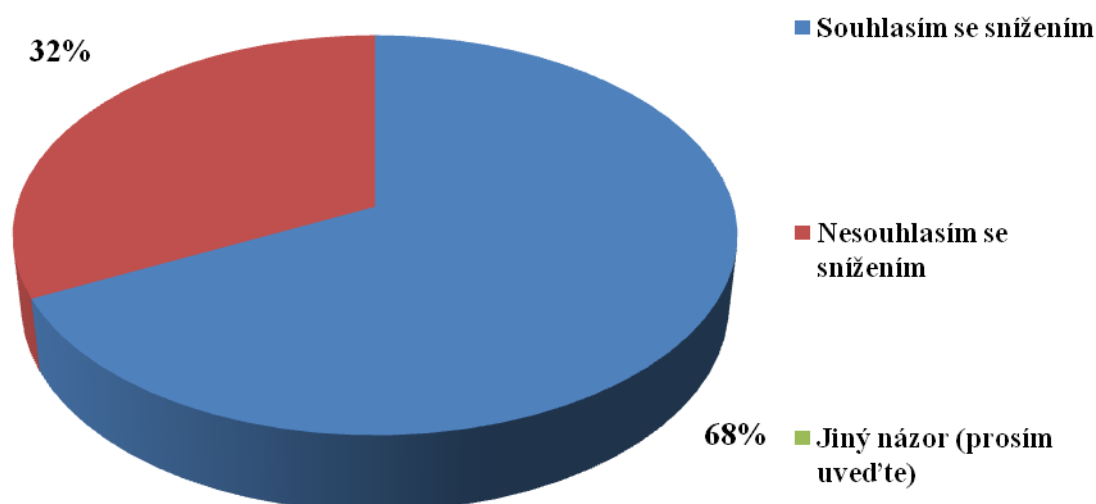

Zdroj: Vlastní průzkum

Z celkového počtu 31 respondentů označilo odpověď na otázku počtu provinění za poslední 3 roky 18 respondentů (58%) si myslí, že se snížil, 5 respondentů (16%), že se zvýšil a 8 respondentů (26%) uvedlo, že neví.

Graf č. 12 k otázce č. 12 Hranice trestní odpovědnosti

Jaký je váš názor na otázku snížení věkové hranice trestní odpovědnosti z 15 ti let na 14 let?

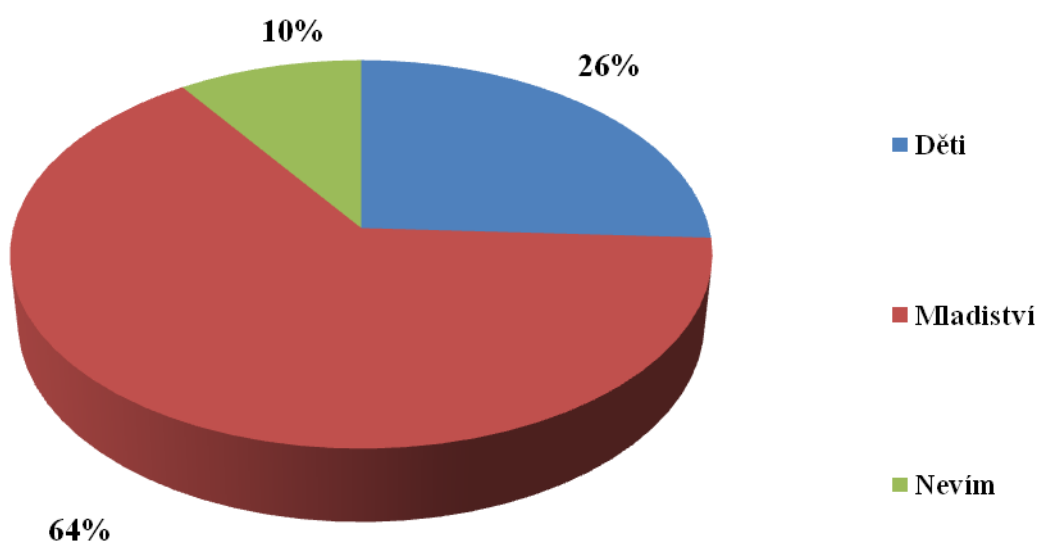

Zdroj: Vlastní průzkum

Z celkových 31 respondentů odpovědělo na otázku snížení věkové hranice trestní odpovědnosti z 15 ti let na 14 let 21 respondentů (68%), že souhlasí se snížením, 10 respondentů (32%) uvedlo, že nesouhlasí se snížením, nikdo z respondentů neoznačil jiný názor (0%).

Graf č. 13 k otázce č. 13 Věkové rozdělení provinění u mládeže.

Myslíte si, že v roce 2011 Byly v okolí města Tábor častějšími pachateli trestné činnosti:

Zdroj: Vlastní průzkum

Z celkových 31 respondentů označilo za častější pachatele přečinů v okolí Tábora 20 respondentů (65%) mladistvé, 8 respondentů (26%) uvedlo, že děti jsou častějšími pachateli a 3 respondenti (10%) nedokázali ani odhadnout a označili možnost nevím.

5. DISKUZE

V teoretické části mé bakalářské práce poukazuji a zároveň i vysvětluji některé pojmy, které souvisí s kriminalitou mládeže. Zdůrazňuji zde hlavně rozdíly v pojmosloví mezi kriminalitou dospělých a mládeže. Na začátku jsem se snažil popsat druhy opatření, které je možno udělit mladistvým pachatelům. Po té následuje rozdělení trestné činnosti páchané mladistvými.

Také jsem pokládal za velice důležité charakterizovat zde rizikové období pubescence i adolescence a uvést zde také vnější a vnitřní příčiny vzniku kriminálního chování.

Na konci teoretické části se zmiňuji o prevenci a o činnosti Probační a mediační služby v Táboře.

V praktické části jsem se zabýval kvantitativním výzkumem a výsledky uvádím zde.

5.1 Diskuze ke kvantitativnímu výzkumu

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jaké druhy opatření ukládá mladistvým pachatelům okresní soud v Táboře a také jaké druhy provinění u nich převládají. Kvantitativní výzkum byl proveden v Táboře a výzkumný soubor tvořilo 31 respondentů z řad zaměstnanců kriminální policie v Táboře a úřednic z Probační a mediační služby (PMS) také v Táboře. Výzkum probíhal od ledna do března 2012 a byl proveden metodou dotazníku, který obsahoval 13 otázek. Pomocí otázek 1-4 byly zjištěny některé základní charakteristiky tohoto výzkumného souboru. V otázkách č. 5, 6, 7 jsem zkoumal druh i provinění nejčastěji spáchaných trestných činností. V otázkách č. 8 a 9 druhy udělovaných opatření. V otázkách č. 10, 11, 12, 13 jsem se dozvěděl doplňující informace ke kriminalitě mládeže v Táborském regionu.

Graf č. 1 nám ukázal, že zkoumaný vzorek respondentů byl zastoupen z 77% muži a 23% ženami.

Graf č. 2 nám ukazuje věkovou strukturu respondentů. Největší věkové zastoupení měli respondenti v rozmezí 31-40 let (58%).

Respondenty tvořily podle grafu č.3 převážně vysokoškolsky vzdělaní lidé (67%), což jejich profese převážně vyžaduje.

Graf č. 4 nám ukázal, že větší část respondentů (71%) je zaměstnána na policii, nebo PMS déle než 5 let, což bylo dobře s ohledem na další otázky v dotazníku, kde byla určitá zkušenost výhodou.

U grafu č. 5 drtivá většina respondentů (90%) uvedla, že nejčastější trestnou činností páchanou mladistvými je „Majetková trestná činnost“. Pouze 10% respondentů uvedlo „Násilnou trestnou činnost“. Tyto údaje nejsou nikterak překvapivé, protože podle knihy *Mládež a delikvence* od Oldřicha Matouška (10) je majetková trestná činnost dětí a mládeže v ČR naprosto převažující formou kriminálního chování těchto věkových skupin. Naproti tomu násilná trestná činnost má v celkovém objemu u dětí a mládeže zhruba desetkrát menší četnost, než trestné činy majetkové.

U grafu č. 6 označilo 20 respondentů „Krádeže věcí z aut“ (71%) jako nejčastější konkrétní provinění majetkové trestné činnosti a není to žádným překvapením, neboť toto provinění také uvádí Matoušek jako nejčastěji spáchané v rámci této trestné činnosti. Naproti tomu „Krádež aut“ mi označil pouze 1 respondent (4%), ale Matoušek (10) ho uvádí jako druhé nejčastější. Možné vysvětlení může být například odlišnost Tábořského regionu, protože jako druhé nejčastější provinění respondenti uvedli „Krádež kol“ (14%), nebo pouze byl rok 2011 tímto výjimečný. Možnost „Podvody“ označili 3 respondenti (11%).

Graf č. 7 ukazuje, že 3 respondenti, kteří v otázce č. 5 označili „Násilnou trestnou činnost“, se shodli (100%) na konkrétním provinění této trestné činnosti a to na „Ublížení na zdraví“.

Z grafů č. 5, 6 a 7 jsou vidět nejčastější provinění u mladistvých na Tábořsku. Z nich je „Majetková trestná činnost – Krádeže věcí z aut“ tím úplně nejčastějším. Tak se mi podařilo splnit jeden z mých cílů této práce.

Z grafu č. 8 je vidět, že u mladistvých pachatelů, kteří se dopustili svého prvního provinění, bylo nejčastěji okresním soudem v Táboře nařízeno „Upuštění od potrestání“. Podle Tomáška a jeho *Úvodu do kriminologie* (24) je i tato zkušenost pro mládež mnohdy velice silným zážitkem a může pomoci k nápravě. Tuto variantu podpořilo 17 respondentů (55%). Tato varianta je podle kriminalistů v Táboře možná pouze u banálních provinění – např. u majetkové trestné činnosti s menšími škodami.

Druhé nejčastější opatření u prvpachatelů bylo podle 5 respondentů (16%) „Výchovné opatření - Dohled probačního úředníka“ což znamená, že probační úředník pravidelně sleduje chování mladistvého pachatele v jeho prostředí. Ve 4 případech (13%) respondenti uvedli „Trestní opatření - odnětí svobody podmíněně“ spojené s „Výchovným opatřením - dohled probačního úředníka“. Podle (17) PMS je to vhodně zvolená kombinace dvou opatření, která efektivněji působí na mladého pachatele. Ve 3 případech (10%) se objevilo „Trestní opatření - Odnětí svobody podmíněně“ a ve 2 případech „Trestní opatření - Obecně prospěšné práce“.

Graf č. 9 nám ukázal, že nejčastějším opatřením, které je udělované opakovaným mladistvým pachatelům, je podle 15 respondentů (48%) „Trestní opatření - Odnětí svobody podmíněně“. Na druhém místě nám 9 respondentů (29%) uvedlo „Trestní opatření - Obecně prospěšné práce“. A nakonec 7 respondentů (23%) uvedlo do jiných opatření „Trestní opatření - Odnětí svobody podmíněně“ spojené s „Výchovným opatřením - Dohled probačního úředníka“. V těchto ukládaných opatřeních uvádí PMS fakt, že největší vytíženost středisek bývá zaznamenána v oblasti výkonu trestního opatření - obecně prospěšných prací“ (17). Zde nacházím rozpor a mým výzkumem, neboť „Obecně prospěšné práce“ uvádí respondenti až na druhém místě. Neshoda může být zapříčiněna např. tím, že PMS (19) čerpá v tomto případě ze statistik všech středisek v ČR.

Z grafů č. 8 a 9 jsou vidět ukládaná opatření těmto mladým pachatelům. Zde jsem musel pachatele rozdělit na ty, kteří stanuli před soudem poprvé a na ty kteří touto zkušeností už prošli. Pro první skupinu bylo nejčastější rozhodnutí soudu „Upuštění od uložení opatření“. Pro tu druhou bylo nejčastějším uloženým opatřením to trestní a to konkrétně „Odnětí svobody podmíněně“. Tím byl splněn i druhý cíl mé práce.

Graf č. 10 měl ukázat, zda si respondenti myslí, že nabízená opatření mohou působit preventivně na vrstevníky mladistvých pachatelů. Z výsledků je vidět, že i mezi dotazovanými odborníky panuje na tuto otázku nejednotný názor. 15 (48%) jich uvedlo, že nepůsobí preventivně, 9 (29%) jich uvedlo, že působí a 7 (23%) se jich vyjádřilo, že neví. Samozřejmě ministerstvo vnitra ČR je přesvědčeno, že opatření a sankce hrají významnou roli v preventivním působení na mládež. Jejich cílem je náprava pachatele,

restituce poškozeného a zajištění bezpečnosti komunity. Aplikace a výkon sankcí musí být vhodně rozdělen s ohledem na zvláštnosti konkrétního případu. Zároveň musí být vytvořen kontrolní mechanismus plnění sankcí i zařízení, v nichž jsou sankce vykonávány (28)

Z grafu č. 11 je vidět, že na otázku zvýšení či snížení počtu provinění v roce 2011 proti předcházejícím 3 rokům odpověděla většina respondentů 18 (58%), že se počet snížil, 5 respondentů (16%) uvedlo, že se zvýšil a 8 respondentů (26%) uvedlo, že neví. Podle statistik PMS lze konstatovat, že v případě kriminality mladistvých delikventů se výrazně sestupný trend projevuje již v posledních čtyřech letech.

Graf č. 12 znázorňuje většinu 21 respondentů (68%), kteří souhlasí se snížením věkové hranice trestní odpovědnosti z 15 ti let na 14 let a menšinu tvořenou 10 respondenty (32%), kteří s tím nesouhlasí. Zde je ovšem názor Matouška (11) jiný. Podle něj nikdy nemůžeme zaručit, že v ústavních formách práce nedojde k neblahému vlivu vrstevníků se sklonem k delikventnímu chování. Také poukazuje na téměř neexistující efektivní preventivní programy. Proto podle něj snížení věkové hranice by byl nesystémový krok, na kterém by pouze nasbírali body politici u části represivně naladěné společnosti.

Graf č. 13 ukazuje většinový názor 20 ti respondentů (64%), proti 8 (26%) že častějšími pachateli trestné činnosti z řad mládeže jsou v okolí města Tábora mladiství. 3 respondenti (10%) označili variantu nevím. Tento výsledek je pro mě poměrně překvapivý. Čekal jsem, že názor většiny bude markantnější. Statisticky téměř v každém roce jsou podle PMS i policie častějšími pachateli mladiství.

6. ZÁVĚR

Cílem teoretické části bylo vysvětlit některé pojmy a ukázat možné příčiny a poté i důsledky kriminálního chování mladých delikventů. Popsal jsem zde rozdělení trestné činnosti i dělení konkrétních činů pod těmito činnostmi. Dále zde uvádím druhy možných opatření i s popsáním konkrétních opatření spadajícím pod tyto druhy. Také jsem pokládal za velmi důležité popsat zde velmi složité období pubescence a adolescence. Následuje vysvětlení možných vnějších a vnitřních příčin kriminálního chování. Tuto část uzavírá rozdělení prevence a popsání důležité role Probační a mediační služby ČR.

Praktická část byla zaměřena na kvantitativní výzkum z dvěma cíli. První cíl bylo zjistit druhy trestů ukládané mladistvým okresním soudem v Táboře. Druhým bylo Zjistit, které druhy přečinů převažují u mladistvých na Tábořsku. Bylo zde použito techniky dotazníku, který byl předložen respondentům z řad policie ČR v Táboře a úřednicím z pobočky Probační a mediační služby ČR se sídlem v Táboře. Tohoto výzkumu se zúčastnilo 31 respondentů.

Z tohoto výzkumu bylo zjištěno, že mladiství pachatelé v Tábořském regionu páchají nejčastěji majetkovou trestnou činnost a to konkrétně krádeže věcí z automobilů. Dále bylo zjištěno, že mladiství pachatelé, kteří stanuli před orgánem justice poprvé, odcházeli nejčastěji od soudu s rozsudkem Upuštění od uložení opatření. Ti, kteří se již v minulosti dopustili nějakého přečinu, odcházeli od soudu nejčastěji s opatřením Odnětí svobody podmíněně.

Také uvedli, že opatření ukládaná mladistvými nepůsobí preventivně na jejich vrstevníky. Dále se ukázalo, že dále pokračuje trend ubývání počtu provinění. Výzkum také přinesl zjištění, že respondenti by byli pro snížení věkové hranice trestní odpovědnosti. Nakonec uvedli, že v okolí města Tábor páchali častěji trestnou činnost mladiství delikventi před pachateli z řad dětí.

Z výše uvedených skutečností je patrné, že mnou zvolené cíle byli splněny. Při mém výzkumu jsem se nesešel s žádnou negativní odezvou.

Využití mé bakalářské práce by mohlo být v cíleném preventivním působení na příčiny zniku mnou zjištěných nejčastěji se vyskytujících druhů provinění v Tábořském regionu.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. ÉTHUM – *Bulletin pro sociální prevenci, pomoc a intervenci*. Praha: Tiskárna VS, 2004, č. 40.
2. ÉTHUM – *Bulletin pro sociální prevenci, pomoc a intervenci*. Praha: Tiskárna VS, 2003, č. 36.
3. GALBAVÝ, L. Vplyv rodiny na páchanie trestnej činnosti rizikovou mládežou, s. 95. In: *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-704-1044-2.
4. JELÍNEK, Jiří. Trestní zákon. In: JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou a předpisy souvisící*. Praha: Linde a.s., 2007. ISBN 978-80-7201-675-4.
5. KOVAŘÍK, Jiří. Mladiství ve výkonu trestu. In: KOVAŘÍK, J., V. BUBLEOVÁ a J. KOCOUREK, eds. *Vybrané otázky problematiky žen a mladistvých ve věznicích*. Praha: Český helsinský výbor, 2003, s. 50-62. ISBN 80-86436-13-6.
6. KREJČÍŘOVÁ, Dana. Emoční poruchy a poruchy chování v dětství a v dospívání. In: ŘÍČAN, P., D. KREJČÍŘOVÁ a kol. eds. *Dětská klinická psychologie*. Praha: Grada, 2006, s. 225-248. ISBN 80-247-1049-8.
7. KYNCLOVÁ, Zuzana. Činnost probační a mediační služby ČR. In: KYNCLOVÁ, Z., T. DURDÍK a J. HÁLA, eds. *Co je dobré vědět nejen o mediaci a probaci*. Praha: Prevence kriminality MHMP a program PARTNERSTVÍ, 2007, s. 39-42. ISBN 978-80-86920-26-9.

8. LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2008. ISBN 80-247-1284-9.
9. MACEK, Petr. *Adolescence*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-747-7.
10. MATOUŠEK, Oldřich. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X.
11. MATOUŠEK, Oldřich. Sociální práce s rizikovou mládeží. In: MATOUŠEK, O., J. KOLÁČKOVÁ a P. KODYMOVÁ, eds. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005, s. 267-280. ISBN 80-7367-002-X.
12. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení*: Svazek 65. Vydal Institut vzdělávání ministerstva spravedlnosti ČR, 2002.
13. MVCR. CZ. *Návrh systémového přístupu k péči o dětské a mladistvé delikventy*. [online]. © 2010 [cit. 2011-11-06]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/navrh-systemoveho-pristupu-k-peci-o-detske-a-mladistve-delikventy-priloha-1.aspx>.
14. NOVOTNÝ, Petr. *Epidemie delikvence*. Liberec: Dialog, 2006. ISBN 80-86761-45-2.
15. PRÁVNÍK. CZ. *Úplná znění - Odpovědnost mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže - 218/2003 Sb.* [online]. 2011 [cit. 2011-11-29]. Dostupné z: <http://www.pravnik.cz/uplna-zneni/uz-238.html>. ISSN 1214-0767.
16. *Prevence úrazů otrav a násilí*. Dobrá voda u Českých Budějovic: Jihočeský Inzert Expert, 2006, č. 2. ISSN 1801-0261.

17. PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Metodický standard PMS ČR v oblasti přípravného řízení a řízení před soudem*. Praha: 2010
18. PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *PMSCR: Probační a mediační služba české republiky* [online]. PMSCR, © 2006 [cit. 2011-12-05]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/>
19. PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Výroční zpráva o činnosti Probační a mediační služby České Republiky za rok 2001*. Praha: Tiskárna VS, 2001.
20. PUNCH, Keith. *Introduction to social research: quantitative and qualitative approaches*. London: SAGE Publications, 2005. 309 s. ISBN 0-7619-4417-6
21. SOLLÁROVÁ, Eva. Socializace. In: VÝROST, J., I. SLAMĚNÍK, eds. *Sociální psychologie*. Praha: Grada, 2008, s. 49-64. ISBN 978-80-247-1428-8.
22. STÁNÍČEK, Jiří. Cílová skupina. In: KLÍMA, Petr a kol. eds. *Kontaktní práce*. Praha: Profesní vzdělávání pracovníků a odborníků v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež (NZDM) a streetwork (SW) sdružených v ČAS. 2007, s. 85-121.
23. ŠTERN, P., L. OUŘEDNÍČKOVÁ a D. DOUBRAVOVÁ. *Probace a mediace-možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2.
24. TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2982-4.

25. TRESTNÍ-ŘÍZENÍ. COM. *Nový trestní zákoník – tresty*. [online] © 2006-2012 [cit. 2011-11-26]. Dostupné z: <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/novy-trestni-zakonik-tresty>.
26. TRESTNÍ-ŘÍZENÍ. COM. *Trestní řízení ve věcech mládeže*. [online] © 2006-2012 [cit. 2011-11-29]. Dostupné z: <http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/trestni-rizeni-ve-vecech-deti-a-mladistvych>.
27. VAN DER WOLF, Willem-Jan. *Probation and Probation Services in the EU accession countries*. Netherlands: Wolf Legal Publishers, 2003. 564 s. ISBN 90-5850-050-0.
28. VEČERKA, K., J. HOLAS a J. TOMÁŠEK. *Mládež v kriminologické perspektivě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Kufr 2009. ISBN 978-80-7338-079-3
29. VELEMÍNSKÝ, Miloš sr. a Petr STUDENOVSKÝ. *Trestní soudnictví nad mládeží a probační a mediační služba*. In: *Rukověť pro poskytovatele a zadavatele sociálních služeb v oblasti problematiky dětí a mládeže*, 2008. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, fakulta zdravotně sociální, 2008, s. 249. ISBN 978-80-7394-064-5.
30. VESECKÁ, Renata a Jakub Chromý. *Kriminalita, Veřejnost a Média: Problémy o nichž se příliš (ne)mluví*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-772-0.

8. KLÍČOVÁ SLOVA

1. KRIMINALITA MLÁDEŽE
2. MLADISTVÍ
3. OPATŘENÍ
4. PROVINĚNÍ

9. PŘÍLOHY

Příloha č. 1- Legislativa

Příloha č. 2- Dotazník

Příloha č. 1- legislativa

Legislativa

K přesnému vysvětlení legislativy tohoto zákona a to zejména části o zřízení, organizaci a činnosti PMS jsem použil přímé znění této části zákona.

257/2000 Sb. Zákon o Probační a mediační službě

ČÁST PRVNÍ

Probační a mediační služba

Hlava I

Zřízení, organizace a činnost probační a mediační služby

Probační a mediační služba

§ 1

(1) Zřizuje se Probační a mediační služba, která provádí v rozsahu stanoveném tímto nebo zvláštním zákonem úkony probace a mediace ve věcech projednávaných v trestním řízení.

(2) Probační a mediační služba je organizační složkou státu a účetní jednotkou.

§ 2

(1) Probačí se pro účely tohoto zákona rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným (dále jen "obviněný"), kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů.

(2) Mediací se pro účely tohoto zákona rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediací lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného. (pmscr.cz)

Činnost Probační a mediační služby

(1) Probační a mediační služba vytváří předpoklady k tomu, aby věc mohla být ve vhodných případech projednána v některém ze zvláštních druhů trestního řízení, nebo mohl být uložen a vykonán trest nespojený s odnětím svobody, anebo vazba byla nahrazena jiným opatřením. Za tím účelem poskytuje obviněnému odborné vedení a pomoc, sleduje a kontroluje jeho chování a spolupracuje s rodinným a sociálním prostředím, ve kterém žije a pracuje, s cílem, aby v budoucnu vedl řádný život.

(2) Probační a mediační činnost podle odstavce 1 spočívá zejména

- a) v obstarávání podkladů k osobě obviněného a jeho rodinnému i sociálnímu zázemí,
- b) ve vytváření podmínek pro rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, nebo pro schválení narovnání, zejména projednání a uzavření dohody mezi obviněným a poškozeným o náhradě škody nebo o vydání bezdůvodného obohacení, nebo dohody o narovnání, případně podmínek pro další takové procesní postupy či tresty nespojené s odnětím svobody,
- c) ve vykonávání dohledu nad chováním obviněného v případech, kdy bylo rozhodnuto o nahrazení vazby probačním dohledem,
- d) ve vykonávání dohledu nad chováním obviněného v případech, kdy byl dohled uložen, ve sledování a kontrole obviněného v průběhu zkušební doby, v kontrole výkonu dalších trestů nespojených s odnětím svobody, včetně trestu obecně prospěšných prací, ve sledování výkonu ochranných opatření,
- e) ve sledování a kontrole chování odsouzeného v průběhu zkušební doby v případech, kdy bylo rozhodnuto o podmíněném propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody.

(3) Probační a mediační služba současně pomáhá při odstraňování následků trestného činu poškozeným a dalším osobám dotčeným trestným činem.

(4) Probační a mediační služba věnuje zvláštní péči mladistvým obviněným a obviněným ve věku blízkém věku mladistvých, přispívá k ochraně práv osob

poškozených trestnou činností a ke koordinaci sociálních a terapeutických programů práce s obviněnými, zejména jde-li o mladistvé a uživatele omamných a psychotropních látek.

(5) Probační a mediační služba se podílí na prevenci trestné činnosti.

(6) Úkony probace a mediace, pokud nejsou tímto nebo zvláštním zákonem svěřeny do výlučné působnosti Probační a mediační služby, mohou vykonávat nebo se na nich podílet i jiné osoby.

(7) Probační a mediační služba provádí v rámci své působnosti úkony na pokyn orgánů činných v trestním řízení a ve vhodných případech v oblasti mediace i bez takového pokynu zejména z podnětu obviněného a poškozeného; v těchto případech o tom neprodleně informuje příslušný orgán činný v trestním řízení, který může rozhodnout, že věc se k mediaci nepředává a mediace proto dále prováděna nebude.

(8) V souvislosti s úkony probace a mediace je Probační a mediační služba oprávněna opatřovat informace a poznatky o osobě obviněného nebo o stanoviscích poškozeného významných pro rozhodnutí soudu či státního zástupce.

(9) Policejní orgán a státní zástupce vyrozumívá středisko o věcech vhodných k mediaci; zejména v trestních věcech mladistvých postupuje tak, aby mediace byla využita od počátku trestního stíhání nebo místo něj.

§ 5

Součinnost Probační a mediační služby se státními orgány a dalšími institucemi

(1) Probační a mediační služba postupuje, je-li to účelné, v součinnosti s orgány sociálního zabezpečení, školami a školskými zařízeními, zdravotnickými zařízeními, s registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi, zájmovými sdruženími občanů, nadacemi a dalšími institucemi sledujícími humanitární cíle a v případě potřeby tuto součinnost koordinuje z hlediska využití probace a mediace v trestním řízení.

(2) Probační a mediační služba při výkonu své působnosti úzce spolupracuje s orgány, kterým přísluší podle zvláštního zákona výkon sociálně-právní ochrany dětí a poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi občanům společensky nepřízpůsobeným.

(3) V souvislosti s výkonem probace a mediace jsou zaměstnanci Probační a mediační služby oprávněni obracet se na státní orgány a právnické i fyzické osoby s dožádáním o sdělení potřebných údajů a tyto jsou povinny, pokud tomu nebrání zvláštní zákon nebo oprávnění v něm uvedené, požadované údaje bez zbytečného odkladu sdělit.

(4) Odmítne-li státní orgán, právnická nebo fyzická osoba bezdůvodně vyhovět dožádání podle odstavce 3, předloží zaměstnanec Probační a mediační služby věc předsedovi senátu nebo samosoudci a v přípravném řízení státnímu zástupci k dalšímu opatření.

(5) Je-li vedeno trestní řízení proti obviněnému ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody anebo je-li ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody spolupachatel anebo poškozený, postupuje Probační a mediační služba při výkonu své působnosti v součinnosti s Vězeňskou službou a justiční stráží České republiky. Jestliže je to třeba v souvislosti se zjištěním a projednáním jeho stanoviska k trestní věci nebo s přípravou podkladů pro rozhodnutí soudu nebo státního zástupce, Vězeňská služba umožní úředníkovi Probační a mediační služby návštěvu obviněného ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody. Je-li obviněný ve vazbě z důvodu uvedeného v § 67 odst. 1 písm. b) trestního řádu, může jej úředník Probační a mediační služby navštívit jen se souhlasem předsedy senátu nebo samosoudce a v přípravném řízení státního zástupce. Ostatní obviněné ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody může navštěvovat bez takového souhlasu. (257/2000 Sb. Zákon o Probační a mediační službě)

Příloha č. 2- Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Radek Kylar, studuji Zdravotně sociální fakultu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Píši bakalářskou práci na téma „Kriminalita mladistvých na Tábořsku.

Chtěl bych Vás touto cestou požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který se zabývá kriminalitou mladistvých na Tábořsku. Tento dotazník je anonymní, vaše odpovědi budou použity pouze pro výzkum v mé práci. Vybrané odpovědi prosím zaškrtněte.

Děkuji za Váš čas.

1. Pohlaví:

☐ Muž ☐ Žena

2. Váš věk:

☐ do 20 let

☐ 21-30 let

☐ 31-40 let

☐ 41-50 let

☐ 51 let a více

3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

☐ Střední škola s maturitou

☐ Vyšší odborná škola

☐ Vysoká škola

4. Jak dlouho pracujete v Probační a mediační službě?

- ☐ Více jak 1 rok
- ☐ Více jak 5 let

Jak dlouho pracujete u Policie ČR?

- ☐ Více jak 1 rok
- ☐ Více jak 5 let

5. Jaký druh trestné činnosti se podle Vás u mladistvých na Tábořsku vyskytuje nejčastěji?

- ☐ Majetková trestná činnost
- ☐ Násilná trestná činnost
- ☐ Jiná (prosím uveďte druh činnosti i čin)

.....
.....

6. Pokud jste v předcházející otázce označil majetkovou trestnou činnost, označte prosím konkrétní čin.

- ☐ Krádeže věcí z aut
- ☐ Krádeže aut,
- ☐ Krádeže kol
- ☐ Podvody
- ☐ Jiný čin (prosím uveďte)

.....
.....

7. Pokud jste v otázce č. 5 označil násilnou trestnou činnost, označte prosím konkrétní čin.

☐ Úmyslné ublížení na zdraví

☐ Loupež

☐ Jiný čin (prosím uveďte)

.....
.....
...

8. Jaký byl podle Vás v roce 2011 okresním soudem v Táboře nejčastěji ukládaný druh opatření mladistvým pachatelům, kteří poprvé stanuli před soudem?

☐ Upuštění od uložení opatření

☐ Odnětí svobody podmíněně

☐ Obecně prospěšné práce

☐ Dohled probačního úředníka

☐ Jiná opatření (prosím uveďte)

Odnětí svobody podmíněně, spojené zároveň s Dohledem probačního úředníka.

.....
.....

9. Jaký byl podle Vás v roce 2011 okresním soudem v Táboře nejčastěji ukládaný druh opatření mladistvým pachatelům, kteří již opakovaně stanuli před soudem?

☐ Upuštění od uložení opatření

☐ Odnětí svobody podmíněně

☐ Obecně prospěšné práce

☐ Dohled probačního úředníka

☐ Jiná opatření (prosím uveďte)

Odnětí svobody podmíněně, spojené zároveň s Dohledem probačního úředníka.

.....
.....

10. Působí podle Vás druhy opatření ukládané mladistvým pachatelům dostatečně preventivně pro jejich vrstevníky?

- ☐ Ano
- ☐ Ne
- ☐ Nevím

11. Změnil se podle Vás v roce 2011 na Tábořsku počet provinění u mladistvých pachatelů oproti třem minulým rokům?

- ☐ Myslím, že se snížil
- ☐ Myslím, že se zvýšil
- ☐ Nevím

12. Jaký je Váš názor na otázku snížení věkové hranice trestní odpovědnosti z 15 ti let na 14 let.

- ☐ Souhlasím se snížením
- ☐ Nesouhlasím se snížením
- ☐ Jiný názor (prosím uveďte)

.....

.....

13. Myslíte si, že v roce 2011 byly v okolí města Tábor častějšími pachateli trestné činnosti:

- ☐ Děti
- ☐ Mladiství
- ☐ Nevím

